

Қазақстан Республикасының Фармацевтік және медицина өнеркәсібін дамытудың мемлекеттік бағдарламасы туралы

Күшін жойған

Қазақстан Республикасы Президентінің 1997 жылғы 20 тамыздағы N 3621 Жарлығы. Күші жойылды - Қазақстан Республикасы Президентінің 2009 жылғы 18 маусымдағы N 829 Жарлығымен

Ескерту. Күші жойылды - Қазақстан Республикасы Президентінің 2009.06.18 N 829 Жарлығымен.

Республика денсаулық сақтау ісінің дәрі-дәрмек препараттары импортына тәуелділігін жоспарлы түрде төмендетуді қамтамасыз ету, өзінің өндірістік қуаттарын, шикізат ресурстарын, ғылыми-техникалық әлеуетін неғұрлым толық пайдалану және осы заманғы технологиялар базасында жаңа фармацевтік өндірістер құру мақсатында қаулы етемін:

1. Қазақстан Республикасының Үкіметі ұсынған, қоса беріліп отырған Қазақстан Республикасының Фармацевтік және медициналық өнеркәсібін дамытудың мемлекеттік бағдарламасы бекітілсін.

2. Қазақстан Республикасының Үкіметі Қазақстан Республикасының Фармацевтік және медициналық өнеркәсібін дамытудың мемлекеттік бағдарламасын іске асыру жөнінде шаралар қолдансын.

3. Осы Жарлық қол қойылған күнінен бастап күшіне енеді.

Қазақстан Республикасының

Президенті

Қ а з а қ с т а н

Р е с п у б л и к а с ы

П р е з и д е н т і н і ң

1 9 9 7 ж ы л ғ ы

2 0

т а м ы з д а ғ ы

N 3 6 2 1

Ж а р л ы ғ ы м е н

бекітілген

Қазақстан Республикасының Фармацевтік және медициналық өнеркәсібін дамытудың мемлекеттік бағдарламасы

КІРІСПЕ

Қазақстан Республикасының Фармацевтік және медициналық өнеркәсібін дамытудың мемлекеттік бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 1996-1998 жылдарға арналған реформаларды тереңдету жөніндегі іс-қимыл жоспарына, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 1996 жылға арналған реформаларды тереңдету жөніндегі кеңейтілген шаралар жоспарына сәйкес

ә з і р л е н д і .

Мемлекеттік бағдарламаны әзірлеудің қажеттігі республикамызда фармацевтік саланың болмауына байланысты туындап отыр. КСРО тарағаннан кейін Қазақстан дәрі-дәрмектер импортына тәуелді болып қалды, ол нарықтық экономикаға өту кезеңіндегі және ТМД мемлекеттері арасындағы экономикалық байланыстардың үзілуінен туған қаржы тапшылығымен ұштасып, халықты дәрі-дәрмекпен қамтамасыз етуді күрт нашарлатып жіберді.

Бағдарламада өзіміздің өндірістік қуаттарымызды, шикізат ресурстарымызды және ғылыми-техникалық әлеуетімізді неғұрлым толық пайдалану қ а р а с т ы р ы л а д ы .

Бағдарламада Қазақстан Республикасында фармацевтік индустрия құру жөніндегі шаралар кешені қамтылған. Бұл саланы дамытудың негізгі бағыттары м ы н а л а р б о л ы п т а б ы л а д ы :

жұмыс істеп тұрған кәсіпорындарды жаңарту, бұл жай дәрі-дәрмек түрлері мен субстанциялар дайындаудан осы заманғы дайын дәрі-дәрмек түрлерін шығаруға көшуге мүмкіндік береді;

осы заманғы дәрі-дәрмек препараттарын шығаратын жаңа өндірістер құру; импортталатын және өз шикізатымыздың базасында синтетикалық және биотехникалық субстанциялар мен дәрі-дәрмек препараттары өндіруді ұ й ы м д а с т ы р у ;

өсімдік, жануарлар, органикалық емес және минералдық шикізаттан жасалатын субстанциялар мен дәрі-дәрмек препараттары өндірісін дамыту;

Фармацевтік өнеркәсіпке арналған қосалқы өндірістер құру; медициналық мақсаттағы бұйымдар шығаратын кәсіпорындар құру.

Орындалу уақыты бойынша Бағдарлама жеке жобаларының жүзеге асу мерзімдері әртүрлі кешенді бағдарламаға жатады және екі кезеңнен тұрады: орындалу мерзімі 5-10 жылдық ұзақ мерзімді және орындалу мерзімі 2 жылға дейінгі қысқа мерзімді. Бағдарламаны тұтас жүзеге асырудың жалпы құны 700 миллионға жуық А Қ Ш доллары .

Бағдарламаны әзірлеудің маңызды принципі кешенділік болып табылады, онда алға қойылған міндеттерді оңтайлы шешуді қамтамасыз ететін барлық қажетті: ғылыми, техникалық, ұйымдық, экономикалық, әлеуметтік және экологиялық шаралар тоғысып жатыр;

Бағдарламаның мақсаты - өзіміздің өндірістік қуаттарымызды, шикізат ресурстарымызды, ғылыми-техникалық әлеуетімізді неғұрлым толық пайдалану және осы заманғы технологиялар базасында жаңа фармацевтік өндірістер құру жолымен Қазақстан Республикасының дәрі-дәрмектер импортына тәуелділігін ж о с п а р л ы түрде төмендету .

Бағдарламаның негізгі міндеттері:

сала кәсіпорындарының дамуы үшін қолайлы нормативтік-құқықтық және экономикалық жағдайлар жасау;

жұмыс істеп тұрған өндірістерді техникалық жағынан жаңарту мен ішкі және сыртқы рынокқа бейімделген жаңа жоғары технологиялы өндірістерді дамыту үшін жағдай жасау;

фармацевтік өнеркәсіпке арналған қосалқы өндірістер құру; саланың ұйымдық, ғылыми-техникалық және өндірістік инфрақұрылымын жасау;

фармацевтік өнеркәсіп үшін жоғары білікті кадрлар даярлау; саланың өнімнің бәсекелестікке төтеп беру қабілетін арттыруға бағытталған кәсіпорындарына мемлекеттік қолдау көрсету.

ЕСКЕРТУ. Кіріспе өзгерді және толықтырылды - ҚР Президентінің 2000.01.06. N 323 Жарлығымен.

I Б ө л і м **Фармацевтік және медициналық өнеркәсіптің жағдайына талдау жасау**

Осы заманғы әлемдік медицина әртүрлі дәрі-дәрмектердің 10000-дай атауын пайдаланады. Медициналық практикада қолданылатын маңызды препараттар тізбесіне 700-ге жуық атаулар кіреді. Әлемде бірде-бір ел медикаменттердің толық номенклатурасын шығара алмайды. Әлемнің анағұрлым дамыған елдері олардың маңыздыларының өндірісін қамтамасыз етуге, ал тапшылықты өзара жабдықтаулармен толықтыруға тырысады. Қазақстан Республикасы тәуелсіздік алғаннан кейін фармацевтік өнеркәсіпсіз қалды. Біздің мемлекетіміздің дәрі-дәрмектерге деген сұранымы жылына 300 млн. АҚШ доллары бола тұра, қолда бар қуаттар оның 3 процентін ғана қамтамасыз етеді. Қалғандары таяу және алыс шетелдерден импортталады. Сөйтіп, бүгінгі таңда республикамыздың денсаулық сақтау ісі шетелден дайын дәрі-дәрмек препараттарын сатып алу үшін валюта қаражаттарының болуына 97 процент тәуелді болып отыр.

Қазақстан Республикасындағы нарықтық экономикаға өтеу кезеңіндегі қалыптасқан қаржы тапшылығы кезіндегі орын алып отырған дәрі-дәрмек препараттарының импортына тәуелділік халықты дәрі-дәрмекпен қамтамасыз етуді күрт нашарлатып жіберді. ЮСАИД баяндамасының деректері бойынша Қазақстандағы дәрі-дәрмек құны 1993 жылмен салыстырғанда 154 есеге дейін өскен. Нәтижесінде өзіміздің дамыған фармацевтік өндірісіміздің болмауы әлеуметтік маңызды проблемаға айналып отыр. Сонымен қатар дәрі-дәрмек препараттарын импорт бойынша сатып алуды одан әрі жалғастыру экономикалық тұрғыдан алғанда бір ғана нәрсені - шетелдік фармацевтік фирмаларды қазақстандық қаржы көздерімен қаржыландыруды білдіреді.

Фармацевтік өнімдерді негізгі тұтынушылар халықтың табысы төмен жігі (

мүгедектер, зейнеткерлер, үш жасқа дейінгі балалар) болып табылатындықтан, олар негізінен арзан әрі тиімділігі төмен дәрілік заттарды сатып алады.

Республикада дәрілік заттардың қауіпсіздігіне, тиімділігіне және сапасына мемлекеттік бақылау әлі жеткіліксіз түрде жүзеге асырылуда. Дәрілік заттарды контрабандалық жолмен әкелудің көлемі кейбір көрсеткіштер бойынша фармацевтік өнімнің заңды айналымының көлемімен теңесіп отыр. Бұл жағдай өндірушілер қызметіне де, сонымен қатар фармацевтік өнімдерді ресми түрде импорттаушылар қызметіне де мүлдем кері әсерін тигізуде. Тұтастай алғанда фармацевтік рынокқа мемлекеттің ықпалы әлсіз, мұның өзі саладағы тігінен басқару жүйесінің бұзылуымен тікелей байланысты.

Шетелдік инвесторлар негізгі 2 себепке байланысты Қазақстанда фармацевтік өнеркәсіпті дамытуға мүдделі болмай отыр:

- фармацевтік рыноктың жеткілікті түрде кең болмауы;
- Қазақстанда фармацевтік өнеркәсіптің дамуы шетелдік тауар өндірушілер өндіретін дайын өнімдерді өткізетін рынокты жоғалтуға әкеліп соғады.

Фармацевтік саланы дамыту мен халықты дәрі-дәрмек препараттарымен қамтамасыз етудің мемлекеттік саясатын қалыптастыруды ұзақ мерзімді жоспарлау мақсатында Қазақстан Республикасының негізгі (өмірлік маңызды) дәрілік заттарының тізімі дайындалып, бекітілді.

Жасалған талдау өмірлік маңызды дәрілік заттардың Тізіміндегі 300 атаудың 70-ке жуық атауы Қазақстанда шығарылатынын және республиканың толық қажеттілігі оның 46-сы бойынша ғана өзіміздің отандық фармацевтік кәсіпорындардың өндірістік қуаттары есебінен қанағаттандырылатынын көрсетті.

Бұл проблеманы шешу үшін Қазақстан Республикасының Үкіметі 1993 жылғы 18 қарашада N 1149 "Қазақстан Республикасының фармацевтік өнеркәсібін дамыту жөніндегі шаралар туралы" қаулы қабылдады. Соған сәйкес Қазақстан Республикасының фармацевтік және медициналық өнеркәсібін дамытудың мемлекеттік бағдарламасы жасалды.

Қазақстан Республикасының фармацевтік өнеркәсібін дамытудың базасы мыналар болып табылады:

фармацевтік кәсіпорындар: "Алматы фармацевтік фабрикасы" АҚ-ы, "Шипа" АҚ-ы, "Химфарм" ААҚ, Шымкент қ., "Павлодар фармацевтік зауыты" ЖҰАҚ-ы;

Қазақстан Республикасының Биотехнологиялар жөніндегі ұлттық орталығының кәсіпорындары: "Биомедпрепарат" АҚ, "Алматы биокомбинаты" республикалық мемлекеттік кәсіпорны;

Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрлігінің ет комбинаттары мен сүт зауыттарындағы медициналық препараттар зауыттары және цехтары: "Ертіс" АҚ-ы, "Қазақ Аджанта фарм" ЖШС БК", "Ромат"

фармацевтік компаниясы", "Таймаз" АҚ" және "Береке" АҚ-ы; жекеменшік фармацевтік кәсіпорындар: "Ромат" фирмасы, Семей қаласы, "Вита-Вент" фирмасы, "Қызыл май" фирмасы, Алматы қаласы және т.б.;

Республикадағы жұмыс істеп тұрған фармацевтік бағдардағы өндірістік қуаттар табиғи және моральдық жағынан ескірген. Негізгі қорлар мен айналым қаражаттары қайта жаңғыртуды қамтамасыз ете алмайды, жаңа дәрі-дәрмек түрлерін шығаруды ұйымдастыру үшін өндірістік әлеуетті өрістетуге мүмкіндік бермейді, сондықтан фармацевтік өнеркәсіпті жұмыс істеп тұрған фармацевтік өндірісті халықаралық стандарттардың талаптарына сәйкес жаңғырту және жаңа, сондай-ақ қосалқы өндірістер құру арқылы дамыту жоспарланып отыр.

Республикамыздың фармацевтік өнеркәсібіне өсімдіктер мен жануарлардан алынатын субстанциялар өндірісі, сондай-ақ қарапайым дәрілердің түрлері: тұнбалар, экстрактілер, майлар, микстуралар және т.б. өндіру тән. Соңғы жылдары таблеткалар, ампулалар сияқты дайын дәрілік нысандар игеріліп, т а б ы с т ы ш ы ғ а р ы л у д а .

Өзіміздің фармацевтік өнеркәсібімізді дамытудың негізгі жергілікті шикізаттың молдығында, соған сәйкес субстанциялар мен дайын дәрі-дәрмек препараттарын 7 топқа бөлуге болады:

синтетикалық шикізаттан алынатын субстанциялар мен дәрі-дәрмек п р е п а р а т т а р ы ;

биотехникалық шикізаттан алынатын субстанциялар мен дәрі-дәрмек п р е п а р а т т а р ы ;

жануарлар шикізатынан алынатын субстанциялар мен дәрі-дәрмек п р е п а р а т т а р ы ;

өсімдік шикізатынан алынатын субстанциялар мен дәрі-дәрмек; органикалық емес және минералдық шикізаттан алынатын субстанциялар мен дәрі-дәрмек п р е п а р а т т а р ы ;

к а н п р е п а р а т т а р ы ;

р а д и о ф а р м п р е п а р а т т а р ы .

Аталған топтар өндірісте бір-бірінен айтарлықтай өзгеше, сондықтан фармацевтік өнеркәсіпті дамыту Бағдарламада әр топ бойынша жеке-жеке қ а р а с т ы р ы л а д ы .

Қ о р ы т ы н д ы л а р :

жұмыс істеп тұрған фармацевтік өндірістер ескірді және жаңартуды қажет е т е д і ;

мемлекеттің салық және инвестиция саясатын жетілдіру саласында заңдар базасына өзгерістер енгізу қажет;

салаға тартылған инвестиция көлемінің мардымсыздығы оның дамуының тежеуші факторы болып табылады;

саланың бірыңғай инфрақұрылымы жоқ;
салаға мемлекет тарапынан басшылық жасау әлсіз;
дәрілік заттардың қауіпсіздігіне, тиімділігіне және сапасына мемлекеттік
бақылау жеткіліксіз;

төлем қабілетінің төмендігі халықты арзан әрі тиімділігі аз дәрілік заттарды
тұтынуға итермелейді;

саланың бірыңғай ақпараттық қамтамасыз етілуі жолға қойылмаған.

*ЕСКЕРТУ. I Бөлім өзгерді және толықтырылды - ҚР Президентінің
2000.01.06. N 323 Жарлығымен.*

I I б ө л і м .

Фармацевтік және медициналық өнеркәсіпті дамытудың тұжырымдамасы

Қазақстан Республикасының фармацевтік және медициналық өнеркәсібін тұрақты түрде дамыту үшін бұл процесті басқару мен мемлекеттік қолдау көрсетудің жаңа оңтайлы әдістерінің жасалуын қамтамасыз ету қажет.

Саланың экономикалық өсуін қамтамасыз ету артықшылықтар мен резервтерді мейлінше пайдалану, көтерілуге кедергі жасайтын проблемаларды шешу тұрғысында еліміздің ерекшеліктерін ескеруден келіп шығуы тиіс.

Салаға жеке меншік инвестицияларды тартудың тетіктерінсіз, сондай-ақ мемлекеттік қолдау көрсетудің деңгейін анықтап алмай Қазақстанның фармацевтік және медициналық өнеркәсібін дамытудың басымдығын құрғақ жариялап қана қоюдың болашағы жоқ.

Сол себепті бұл Бағдарламаны іске асырудың шеңберінде меншік иесі мен жеке меншік инвестордың мүдделерін дәрі-дәрмек саясаты саласындағы жалпыұлттық басымдықтармен нақты үйлестіру қажет.

Мемлекеттің ролі: Өндірістік секторды дамыту және мемлекеттік бюджетті толтыру үшін оңтайлы жағдайларға қол жеткізу бағытында салық жүйесін ж е т і л д і р у ;

Қаржы ресурстарын жинақтау және фармацевтік өнеркәсіпке инвестициялау үшін ынталандыру шараларын енгізу;

Тұрақты тауар-ақша айналымын, кредитке төмен проценттік ставкаларды, тікелей инвестициялар үшін қолайлы инвестициялық жағдай жасауды қ а м т а м а с ы з е т у ;

Кедендік әкімшілік етуді жетілдіру және контрабандаға қарсы күрес;

Мемлекеттік сатып алу кезінде қолданылып жүрген заңдар шеңберінде отандық фармацевтік өндірушілерге басымдық беру;

Өмірлік маңызды дәрілік заттарды өндіруге мемлекеттік тапсырыс;

Сыртқы экономикалық шаралардың барлық арсеналын іске қосу арқылы ішкі рыноктың ашықтық деңгейін реттеу (кедендік тарифтер, импортты саны жағынан

шектеу, дәрілік заттарды Қазақстан Республикасының аумағында пайдалану құқығына тіркеуге шектеу енгізу);

Банкроттық, жекешелендіру және мемлекет қарамағына алу құралдары арқылы фармацевтік және медициналық кәсіпорындардың тиімсіз меншік иелерін ауыстыру;

Фармацевтік өнеркәсіпті мемлекеттік басқарудың құрылымы мен жүйесін жетілдіру;

Халықты сапасыз фармацевтік өнімдерден қорғау; денсаулық сақтау мәселелері жөніндегі орталық уәкілетті мемлекеттік органның жанынан бақылау-қадағалау қызметін ашу;

GMP (тиісті өндірістік практика) нормаларын сақтаудың мемлекеттік инспекциясын құру.

Денсаулық сақтау мәселелері жөніндегі уәкілетті орталық мемлекеттік органның ролі:

Жекешелендірілген кәсіпорындар жедел шешімдер қабылдауда еркін. Органның ролі стратегияны әзірлеумен, өндіріс жағдайларына бақылау жасаумен және мемлекеттік қолдау көрсету үшін инвестициялық жобаларды іріктеумен шектеледі.

Аумақтық органдардың тапсырыстарын жинау арқылы денсаулық сақтау саласының дәрілік заттарға деген жалпы қажеттілігін анықтау және өндірушілерді хабардар ету;

Жекелеген ауру түрлеріне қарсы күрестің республикалық бағдарламасы шеңберіндегі дәрілік заттарға қажеттілікті анықтау;

Негізгі өмірлік маңызды дәрілік заттардың тізімін жасау;
Өндірушілерге лицензиялар беру;

Дәрілік заттардың қауіпсіздігіне, тиімділігіне және сапасына бақылауды жүзеге асыру;

Дәрілік заттарды сатып алу жөнінде конкурстар ұйымдастыру;

Медициналық және фармацевтік ақпараттың ақпараттық-талдау жүйесін жасау;

Дәрілік заттар өндірісі мен айналымы саласындағы қолданылып жүрген заңдарға өзгерістер мен толықтырулар әзірлеу.

Бағдарламаның қысқа мерзімді кезеңінде мынадай міндеттер белгіленді: отандық тауар шығарушыларды, сондай-ақ республиканың фармацевтік өнеркәсібін дамытуға шетелдік инвестицияларды тарту үшін қолайлы жағдай туғызуды қамтамасыз ететін заңдар базасын қалыптастыру;

саланың ұйымдық, ғылыми-техникалық және өндірістік инфрақұрылымын жасау;

саланы ақпараттық қамтамасыз ету жүйесін жасау;

өзінің өсімдік және жануарлар шикізатымен жұмыс істейтін фармацевтік өндірісті шетелдік озық технологияларды пайдалана отырып және халықаралық стандарттар талаптарына сай қайта құру;

таблеткалар мен капсулалар, сондай-ақ импортталатын шикізаттан синтетикалық жолмен алынатын дайын қатты дәрі-дәрмек түрлерін дайындау үшін блистерлік және орау өндірісін ұйымдастыру;

ампулалық препараттар өндірісін құру;

өзіміздегі шикізаттың барлық түрінен жасалған республика үшін жаңа дәрі-дәрмек препараттарын өндіріске енгізу. Бұл орайда негізінен өндіріске енгізілуі көп уақытты және қаражатты керек етпейтін және таяу арада оларды импорттаудың қажеттілігін толық жоюға мүмкіндік беретін өнім түрлеріне баса
д е н қ о й ы л а д ы ;

өз шикізатымыз негізінде медициналық мақсаттағы бұйымдардың өндірісін
қ ұ р у ;

Бағдарламаның ұзақ мерзімді кезеңінің мақсаттары мыналар болып табылады :

қан препараттарын шығаратын кәсіпорындарды жаңғырту;

базалық және көмекші фармацевтік өндірісті және онымен байланысты өнеркәсіптік және ғылыми-техникалық инфрақұрылымдарды дамытуды
қ а м т а м а с ы з е т у ;

фармацевтік өнеркәсіп үшін кадрлар даярлау;

қазақстандық ғалымдар жасаған жаңа фармацевтік препараттар бойынша ғылыми әзірлемелер жоспарын іске асыру;

ТМД-ның басқа мемлекеттерімен арадағы кооперация шеңберінде синтетикалық препараттар өндірістерін құру.

ЕСКЕРТУ. II Бөлім жаңа редакцияда - ҚР Президентінің 2000.01.06. N 323 Жарлығымен.

І І І Б ө л і м

Бағдарламалық тапсырмалар мен күтілетін нәтижелер, олардың (әлеуметтік және экономикалық) тиімділігі

1 қ о с ы м ш а б а ғ д а р л а м а

Синтетикалық препараттар өндіру

Республикада фармацевтік индустрияның бұл бағыты жоқтың қасы. Сондықтан синтетикалық спазмолитиктер, анальгетиктер, транквилизаторлар және т.б. шығаратын осы заманғы өндірісті құру осы Бағдарламаның маңызды міндеттерінің бірі болып табылады. Бұл жұмысты орындау үшін республикада түпнұсқалық синтетикалық дәрілік заттар жасаудың ғылыми тәжірибесі өнеркәсіптік әлеует бар және органикалық синтез саласындағы жоғары білікті
м а м а н д а р ж е т к і л і к т і .

Республикада дамыған химия өнеркәсібінің болмауына байланысты синтетикалық субстанциялар мен дайын дәрі түрлері өндірісін құруды екі бағытта жүргізу жоспарланып отыр.

Бірінші бағыт тауарлық кредиттер бойынша дайын дәрілер сатып алудан оларды "ин балк" бойынша жабдықтауға ішінара көшуден, кейіннен таблеткалау, капсульдеу, блистирлеу, ампула жасау және сатып алынған дәрі-дәрмектерді Қазақстан кәсіпорындарында буып-түю жұмыстарынан тұрады.

Екінші бағытқа дәстүрлі дәрілік препараттар, сондай-ақ қазақстандық ғалымдар жасаған түпнұсқалық дәрі-дәрмек шығаратын өндірістер құру кіреді.

Бірінші бағытты жүзеге асыру қазақстандық фармацевтік өнеркәсіпті дамытудың қысқа мерзімді кезеңіне жоспарланып отыр, бұл дәрілік препараттардың құнын 25-30 процентке төмендетуге мүмкіндік береді.

Экономикалық тұрғыдан алғанда синтетикалық препараттар өндірісін патенттік мерзімі өтіп кеткен ("дженериктер" деп аталатын) жалпыға мәлім дәрілік заттардан бастаған жөн, олардың құны патенттелген дәрі-дәрмектен әлдеқайда төмен.

Осы бағытты іске асыру үшін мыналар ат салысады деп жоспарлануда:

"Алматы фармацевтік фабрикасы" А Қ - ы	Шетел инвестицияларын тарту жолымен
"Құлан" АҚ-ының медициналық репараттар зауыты, Алматы қ а л а с ы	Үнді кредит желісінің бірінші кезегі шеңберінде
"Химфарм" АҚ-ы, ШХФЗ, Шымкент инвесторларынақаласы,	Шетел және ішкі инвесторларға
"Сарыарқа АҚ-ы медициналық препараттар зауыты, "Ромат" ф и р м а с ы , Семей	сыртқы басқаруға беру жолымен қ а л а с ы
"Шипа" АҚ-ы, Алматы қаласы	Шетел инвестицияларын тарту жолымен
"Алматы биокомбинаты" АҚ-ы	Бұл да

"Павлодар фармацевтік зауыты" Ж Ү А Қ - ы	Бұл да
--	--------

"Биомедпрепарат" ҚҒӨК-і, Степногор қаласы	Конверсиялық бағдарлама шеңберінде
--	---------------------------------------

Жұмыс істеп тұрған қуаттарды жаңғыртумен қатар сапаның халықаралық стандарттарының осы заманғы талаптарына сай жана өндірістік қуаттар құрылатын болады. Сол тәріздес өндірістерді құру модульдік сызба бойынша жүзеге асырылады.

Синтетикалық шикізаттан дәрі-дәрмек шығаратын жаңа қуаттар құрумен қатар, инфузиялық белок ерітінділері мен қанның консерванттарын өндіретін жұмыс істеп тұрған өндірістерді кеңейтуге және жаңғыртуға едәуір көңіл бөлінетін болады. Бұл топқа кіретіндер:

"Береке" АҚ-дағы медициналық препараттар цехы, Орал қаласы Шетел инвестициялары және ішкі инвестициялар

"Наргез" АҚ-дағы медициналық препараттар цехы, Ақмола қаласы е с е б і н е н Бұл да

"Сарыарқа" АҚ-ы медициналық препараттар зауыты, Семей қаласы Бұл да "Ромат" фирмасы,

Екінші бағытты іске асыру жөнінде Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігінің А.Б.Бектұров атындағы Химиялық ғылымдар институтында (ХФИ), Д.В.Сокольский атындағы Органикалық катализ және электрхимия институтында (ОКЭИ) және Органикалық синтез және көмір химиясы институтында (ОСКИ) едәуір жұмыс көлемі атқарылды.

Шикізат базасы ретінде Батыс Қазақстан Республикасының көмірсутекті шикізаты. "Карбид" ӨБ-і ацетилен өндірісінің өнімдері, "Испат-Кармет" АҚ-ы кокс өндірісінің қалдықтары. Теміртау қаласы Ақтөбенің "Фосфохим" ӨБ-і күкірт қышқылы, Алға қаласы, Павлодар, Шымкент және Атырау мұнай өңдеу зауыттарының, сондай-ақ Қазақ және Теңіз газ өңдеу зауыттарының қалдықтары пайдаланылатын болады. Бұл бағытты құру шеңберінде Мемлекеттік бағдарламаны жүзеге асырудың бірінші кезеңінде мыналар жоспарланып отыр:

Шымкент қаласындағы "Химфарм" АҚ-да просидол өндірісін жолға қою. Жылдық шығару көлемі 100 млн. таблетка мен 1,0 млн. ампула;

Қазақстандық ғалымдар жасаған технологиялар бойынша Шымкент "Химпром" ААҚ-да жаңавалидол, корвалол, нафтизин, фурациллин, промедол, рихлокаин өндірісін құру.

ЕСКЕРТУ. III Бөлімнің 1 қосымшасы өзгерді және толықтырылды - ҚР Президентінің 2000.01.06. N 323 Жарлығымен.

2 қ о с ы м ш а б а ғ д а р л а м а

Биотехнологиялық препараттар өндіру

Биотехнологиялық препараттар өндірісі Биотехнология жөніндегі ұлттық орталықтың кәсіпорындарында: "Биомедпрепарат" ҚҒӨК-і, "Прогресс" АҚ-ы, Алматы биокомбинатында жолға қойылған және Қазақстан Республикасы Президентінің 1993 жылғы 21 қаңтардағы N 1090 Жарлығы мен Қазақстан Республикасы Министрлер Кабинетінің 1993 жылғы 22 қаңтардағы N 161

қаулысын жүзеге асыру мақсатында жасалған "Биотехнология және гендік инженерия әдістерін медицинада, ауыл шаруашылығында және өнеркәсіпте пайдалану" Республикалық мақсатты ғылыми-техникалық бағдарламасымен үйлестірілген. Осы Бағдарламаға сәйкес бірінші кезеңде 16 препарат (антибиотиктер, витаминдер, ферменттер мен белоктар) өндірісін құру, әрі қарай олардың номенклатурасын 50-ге дейін жеткізу жоспарланып отыр.

Мемлекеттік бағдарламаны жүзеге асырудың бірінші кезеңі шеңберінде "Биомедпрепарат" ҚҒӨК-і, Фармацевтік биотехнология институты синтетикалық дәрі-дәрмекті таблеткалау және буып-түю желісін құруға кіріседі.

Екінші бағытта пробиотикалық препараттар: бифидумбактерин, колибактерин, лактобактерин, бификол өндірісінің көлемін ұлғайту жоспарланған - жылына 3,1 млн. сауыт. "Биомедпрепарат" ҚҒӨК-ін дамытудың үшінші бағыты протеолитикалық иммобилизациялық ферменттер өндірісін кеңейту болып табылады:

профезим - жылына 7 млн. сауыт;

иммозимаз немесе ұқсас түрлері - жылына 7 млн. сауыт.

Негізгі өнімдермен қатар "Биомедпрепарат" ҚҒӨК-да құны 10 млн. АҚШ доллары тұратын екінші желіні монтаждаудың есебінен бір реттік шприцтерді шығаруды кеңейту, сондай-ақ 750 000 АҚШ долларын қажет ететін медициналық препараттар мен бұйымдарды радиоизотопты тазарту учаскесін құру жөніндегі жұмыстарды аяқтау көзделген.

Осы бағдарламаны жүзеге асырудың екінші кезеңінде "Биомедпрепарат" ҚҒӨК-да антибиотиктер шығаруды жолға қою жоспарланып отыр. Негізінен бұл кең ауқымды әсер ететін антибиотиктер.

Осы препараттарды кең ауқымда өндіруді ұйымдастыру кеңінен қолданылатын антибиотиктерді сатып алуды тең жартысына дейін кемітуге мүмкіндік береді. Цефалоспориндік қатар антибиотиктерін шығару жоғары улылығы мен өндірісті химиялық жаңғырту қажеттігіне байланысты қарастырылған.

Ұзақ мерзімді кезең шеңберінде жоспарланатын басқа бағыт гендік-инженерлік препараттар: адам инсулині - жылына 400-600 кг, интерлейкин, интерферон, соматропин өндірісін құру болып табылады. Бұрынғы КСРО-да гендік-инженерлік өндіріс бағдарламасы шеңберінде "Биомедпрепарат" ҚҒӨК-да адамның рекомбинанттық инсулинін өндірудің лабораториялық және тәжірибелік-өнеркәсіптік регламенттері жасалған болатын. Бұл бағытты ТМД мемлекеттерінің Үйлестіру Кеңесі аясында медицина және денсаулық сақтау саласындағы біртұтас инвестициялық шаралар жоспары шеңберінде ресейлік кәсіпорындарымен бірлесе жүзеге асыру керек.

Ұзақ мерзімдік кезеңге жататын соңғы бағыт - микробиология мен

биотехнологияда пайдаланылатын микроорганизмдерді бөлуге және бірізді етуге арналған құрғақ коректік заттарды өндіруді ұйымдастыру. Жобаның құны - 2,5 млн. АҚШ доллары.

Биотехнологиялық препараттар өндірісіне арналған шикізаттар, құрал-жабдықтар және жұмсалатын материалдардың әлемдік рыногын талдау экономикалық тұрғыдан алғанда жоғарыда аталған өндірістерді ұйымдастыру үшін құрал-жабдықтарды конверсиялық бағдарламалар мен шетел инвестициялары шеңберінде шетелдерден сатып алу, ал шикізатты (балық-сүйек ұны, агар-агар, соя ұны, казиен гидролизаты, қант, фосфорлы органикалық қосылыстар, тұз, қышқыл, витамин) Қазақстанда немесе ТМД-ның басқа елдерінен алу тиімді болатындығын көрсетіп отыр.

Алматы биокомбинатында жалпы көлемі жылына 507 млн. бірлік болатын 10 дайын дәрі түрлері (таблеткалар мен капсулалар) өндірісін құру жоспарланып отыр. Жобаның құны - 2,8 млн. АҚШ доллары.

Сонымен қатар бұл кәсіпорында оның бұрынғы атқарған қызметін, сондай-ақ жұқпалы ауруларға байланысты Қазақстанда орын алып отырған көкейкесті проблемаларды ескере отырып, дамудың ұзақ мерзімдік кезеңі шеңберінде шетел инвестицияларын тарта отырып, диагностикумдар, вакциналар және сарысу өндірісін құру жоспарланып отыр. Бұл жобаны іске асыру үшін Қазақстан Республикасының Ғылым министрлігі - Ғылым академиясының Микробиология және вирусология ғылыми-зерттеу институтын, сондай-ақ Гигиена және эпидемиология ғылыми орталығы мен Қазақстанның Обаға қарсы күрес жүргізу ғылыми-зерттеу институтында жұмылдыру қажет.

Бұл бағдарламаны іске асырудың әртүрлі кезеңдері үшін Биотехнологиялар жөніндегі ұлттық орталық 1 және 2 қосымшаларда келтірілген жаңа дәрі-дәрмек препараттарын жасау жөніндегі тапсырыстық зерттеулер тізбесін жасады.

ЕСКЕРТУ. III Бөлімнің 2 қосымшасы өзгерді және толықтырылды - ҚР Президентінің 2000.01.06. N 323 Жарлығымен.

3 қосымша бағдарлама
Жануарлар шикізатынан алынатын дәрі-дәрмек препараттарын өндіру

Қазақстан Республикасының жануарлардан алынатын құнды эндокриндік-ферменттік және арнайы шикізаттан жасалатын дәрі-дәрмек шығаруға едәуір әлеуеттік мүмкіндігі бар. Бұл шикізаттың сойылатын малдың етін өңдейтін кәсіпорындардағы жылдық жинаулы елдегі ірі қара (ІҚМ) және ұсақ мүйізді (ҰММ) малдың, сондай-ақ шошқаның санына байланысты мына мөлшерде болуы мүмкін:

т о н н а м е н

қ ұ р ғ а қ   қ ы м ы з   б е р е   а л а д ы .

Мұндай жүйені құру дәрі-дәрмек шығару көлемін ұлғайтуды қамтамасыз етіп қана қоймай, Қазақстан үшін жаңа дәрі-дәрмек (цитомединдер) есебінен олардың номенклатурасын кеңейтуге де мүмкіндік береді, бұл жануарлардан алынатын шикізат негізінде өз фармацевтік өнеркәсібімізді дамытудағы үшінші маңызды бағыт болып табылады.

Осы айтылғандардың негізінде жануарлардан алынатын шикізат негізінде дәрі-дәрмек препараттарын шығару өндірісін дамытудағы негізгі үш бағытты бөлуге болады:

жұмыс істеп тұрған өндірістерді жаңарту және жаңа өндірістер құру - 1 кезең;

дәрі-дәрмек өндірісінің аймақтық орталықтарына барлық ет өңдеу кәсіпорындарынан жануарлардан алынатын шикізатты жинау, алғашқы өңдеу, сақтау және тасымалдау жүйесін құру - 1 кезең;

жануарлардан алынатын шикізаттан жасалатын дәрі-дәрмек шығару номенклатурасын арттыру - 1 және 2 кезеңдер.

Жұмыс істеп тұрған өндірістерді жаңарту және жаңа өндірістер құру

Бұл бағытта мынадай жұмыс көлемін атқару жоспарланып отыр.

Батыс Қазақстан облыстық "Береке" сүт комбинаты АҚ-да Орал қаласы: өндіріске және инъекциялық ерітінділерді тазартып ампулаға құю желісін орнату, сондай-ақ ерітінділерді сауыттарға құю желісін толық алмастыру;

Қазақстан үшін жаңа полиглюкин, гемодез-Н поликсидин препараттарын полимер қаптамада өндіру;

плоцефин емдеу-профилактикалық препаратын өндіру;

лактовит препаратын өндіру;

қазіргі уақытта шығарылып жатқан казеин гидролизатының орнына белоктық қоректер жасап шығару.

Үнді кредит желісінің шеңберінде, "Құлан" АҚ-да "Аджанта фарма Лтд" фирмасымен бірлесе отырып, таблеткаланған және капсулдандырылған дәрі түрлерін жасау жөніндегі оның ішінде жергілікті шикізаттан жасау БК құрылды.

Препараттың атауы	Өлшем бірлігі Саны	Бастапқы шикізаты
-------------------	----------------------	-------------------

---

Гемостимулин	млн дана/жылына	17	ІҚМ қаны
--------------	-----------------	----	----------

Аллохол	- "-	60	ІҚМ өті
---------	------	----	---------

Тиреоидин	- "-	25	ІҚМ қалқанша безі
-----------	------	----	-------------------

Холензим	- "-	5	ІҚМ безі
----------	------	---	----------

Панкреатин - " - 5 Бұл да
 Липоцеребин - " - 10 ІҚМ бауыры
 Жобаның құны - 1,4 млн. АҚШ доллары.

"Сарыарқа" АҚ-да, "Ромат" фирмасында төмендегі номенклатура бойынша дәрі-дәрмек препараттарын шығаратын БК құру көзделген:

Препараттың атауы	Өлшем бірлігі	Саны	Бастапқы шикізаты
Тазартылған инсулин	млн	7	Ұйық безі жылына / сауыт
Химопсин	- " -		Бұл да
Трипсин	- " -		Бұл да
Гепарин	- " -		ІҚМ өкпесі
Эпиталамин	мың	200	Эпифиз (қалқанша безі) жылына / сауыт
Простатилен	- " -	100	Қуық түбі безі
Жобаның құны - 3,5 млн. АҚШ доллары.			

"Ертіс" АҚ Павлодар ет комбинатында төмендегі номенклатура бойынша дәрі-дәрмек шығаратын медициналық препараттар зауытының екінші кезегін іске қосу жоспарланған:

Препараттың атауы	Өлшем бірлігі	Саны	Бастапқы шикізаты
Шыны тәрізді дене	мың	500	ІҚМ мен шошқа көздері жылына / сауыт
Тималин	- " -	500	Бұзаулардың немесе тайыншалардың жемсау бездері
Инъекцияға арналған гепарин және гипарин майы	- " -	200	ІҚМ шырышынан алынған кептірілген мукоза

Жануарлардан алынатын шикізатты жинау, алғашқы өңдеу, сақтау және тасымалдау жүйесін құру

Мұндай жүйені құрудың қажеттілігі ірі ет комбинаттарындағы өңдеу көлемінің едәуір төмендеп кетуінен және мал соятын шағын пункттердің пайда болуынан туындап отыр. Бұл жүйені аймақтық принцип бойынша ұйымдастырған жөн;

Оңтүстік және Қырғыз Республикасы - "Құлан" АҚ-ы, Алматы қаласы;
 Солтүстік - "Ертіс" АҚ-ы, Павлодар қаласы

Шығыс

- "Сарыарқа" АҚ-ы, Семей қаласы

Батыс

- Батыс Қазақстан ет-консерві комбинаты, Орал қаласы.

Құрылатын жүйе шеңберінде әрбір ет өңдеу комбинатында жануарлар шикізатын жинау және алғашқы өңдеу пункттері құрылады, бұл өнімдер рефрижатор машиналармен дәрі-дәрмек препараттарын шығаратын аймақтық зауыттарға жеткізіледі. Жобаның құны 3,0 млн. АҚШ долларын құрайды.

ЕСКЕРТУ. III Бөлімнің 3 қосымшасы өзгерді - ҚР Президентінің 2000.01.06. N 323 Жарлығымен.

4

Қ о с ы м ш а

б а ғ д а р л а м а

Өсімдік шикізатынан субстанциялар мен дайын дәрі-дәрмек препараттарын өндіру

Қазақстан Республикасы өзінің аумақтық-географиялық жағдайының ерекшеліктеріне орай өсімдік шикізатынан алынатын дәрі-дәрмек препараттары өндірісі үшін болашағы мол база болып табылады. Өртүрлі климаттық аймақтардың, табиғи жасыл әлемнің үлкен алаңдарының астасып жатуы Қазақстанда өсетін 6000-дай өсімдіктің кең ауқымды пайдаланылуына мүмкіндік береді.

КСРО фармацевтік өнеркәсібіне арналған жабайы өсімдік шикізатының 80 проценттен астамы Қазақстан мен Орта Азияда дайындалды. Қазақстан Республикасында жылына "Қаздәрәсөнеркәсіп" бірлестігі 500-600 тонна, Орман және аң шаруашылығы кәсіпорындары - 50-60 тонна, Ботаника және фитоинтродукция институты - 10 тоннаға дейін, Табиғи ресурстар және қоршаған ортаны қорғау министрлігінің ұйымдары - 5-7 тонна дәрілік өсімдік жинайды, олардың атауы 100-ге жетеді.

Алайда, Қазақстан кәсіпорындарында тек 20 тоннадайы ғана өңделді, бұл жалпы жиналған мөлшерінің 3 процентінен де аз. Қалғандары жартылай өңделген немесе өңделмеген түрде экспортқа шығарылады және шығарылып жатыр. 80 жылдың ішінде Шымкентте дерменеден шетелге экспорттау үшін сантонин жасалды. Жыл сайын 30 тоннаға дейін әртүрлі дәрілік шөп пен таушымылдық тамырлары тұнба жасау үшін Батуми зауытына жөнелтілді, кейін Қазақстанда оның азғана мөлшері сатылды Левзеяның, алтын тамырдың және т.б. жай-күйі де осы іспеттес. Мия тамырының ахуалы да дәл осындай. Нәтижесінде республикаға экономикалық шығын тартады, өйткені дайын дәрі-дәрмектің құны бастапқы өсімдік шикізатынан 7-10 есе қымбат.

Өсімдік шикізатынан жасалатын дәрі-дәрмектің негізгі өндірушісі Алматы фармацевтік фабрикасы (АФФ) болып табылады, ол тұнба, эликсип, тамшы, экстракт, мазь, сприт, май, жаққыш, линимент, ерітінді және қоспа (барлығы 116

атау)

шығарады.

Өсімдік шикізатынан субстанция шығарумен Шымкент химиялық-фармацевтік зауыты (ШХФЗ) айналысады - 37 атау.

Алайда бұл кәсіпорындар бүгінгі жағдайлары жағынан қолда бар мүмкіндіктерді толық пайдалана алмайды. Өсімдік шикізатынан осы заманғы дәрі-дәрмек препараттары өндірісін құру үшін мынадай жұмыс көлемін атқару жоспарланды:

жұмыс істеп тұрған өндірістерді жаңарту және қайта құру - 1 кезек;
Өсімдік шикізатынан дәрі-дәрмек препараттарын алудың осы заманғы технологиялық процестерін енгізу - 1 кезек;
дәрілік өсімдіктерді жинау және алғашқы өңдеудің осы заманғы жүйесін жасау және енгізу - 1 кезек;
анағұрлым перспективті дәрілік өсімдіктерін қолдан өсіруге кірісу және интродукция - 1 және 2 кезектер;
қазақстандық ғалымдар жасаған талдамалар негізінде дәрі-дәрмек препараттарын шығару номенклатурасын кеңейту - 1 және 2 кезектер.

Жұмыс істеп тұрған өндірістерді жаңарту және қайта құру

АФФ мен ШХФЗ-ды жаңарту мен қайта құруды шетел инвестицияларын тарату есебінен жүргізу жоспарланып отыр. Қарапайым галендік препараттар мен субстанциялар өндіруден таблеткалар, капсулалар және ампулалар сияқты осы заманғы дәрі түрлерін шығаруға көшу мүмкіндігі туады.

АФФ-ны қайта құруға 0,5 млн АҚШ долларын құрайтын мөлшердегі "Ронк Пулен Рорер" фирмасының инвестициясы тартылған. Қайта құрылғаннан кейін АФФ жылына бес атаудан тұратын 200 миллион таблетка шығаратын болады. Осы заманғы техниканы (таблетка пресстері, блистерлер, буып-түю машиналары) орнату жергілікті шикізаттан алынатын дәрі-дәрмек: кальций глюконаты, димедрол, пиперазин адипенаты, натрий безонаты және т.б. шығаруды да ұлғайтуға мүмкіндік береді. Сонымен қатар АФФ-да дәрілік өсімдікті таза күйде өңдеу мен қаптау жөніндегі учаскені жаңарту қажет.

ШХФЗ-ны қайта құру нәтижесінде мынадай мөлшерде 12 түрлі дәрі-дәрмек препараты өндірісін құру жоспарлануда: ампулалар - жылына 120 млн.; таблеткалар - жылына 300 млн.; капсулалар - жылына 150 млн. Бұл жобаның жалпы құны 5,0 млн. АҚШ долларын құрайды.

ШХФЗ-да таблеткаланған және ампулалы препараттар өндіру желісін орнату

бұл кәсіпорынға субстанциялар шығарудан мукалтин, аллапинин, сапарал, эфедрин, глидеринин және т.б. сияқты дайын дәрі-дәрмек түрлерін шығаруға көшуге мүмкіндік береді.

Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігінің Фитохимия институтында өсімдік шикізатынан қазақстандық ғалымдар әзірлеген әрі жоғары дайындық дәрежесі бар жоғары дәрі-дәрмек өндірісін жаңарту жоспарланып отыр. Оның сыртында, облыстарда галендік препараттар өндірісі, оның ішінде өсімдік шикізатынан жасалатын препараттар өндірісі қалпына келтірілуге тиіс.

Өсімдік шикізатынан дәрі-дәрмек препараттарын алудың осы заманғы технологиялық процестерін енгізу

Өсімдіктен алынатын шикізат базасында емдік препараттар өндірісін одан әрі дамыту дәрі-дәрмек алудың осы заманғы технологияларына көшпейінше атап айтқанда :

эфир майларын өндіру;
көмірқышқыл экстрактілерін өндіру;
криопрепараттар өндіру мүмкін емес.

Қазіргі уақытта эфир майларының орнықты рыногы қалыптасып отыр, оның жалпы тенденциясы - өнімге деген тұрақты сұранымы. Эфир майларының аса ірі тұтынушылары фармацевтік саламен қатар парфюмерлік және тамақ өнеркәсібі болып табылады. Эфир майының әлемдік рыноктағы 1 кг-ның бағасы оның түріне қарай 1,6-дан 3990-ға дейінгі АҚШ долларын құрайды. Халықаралық саудада эфир майының 200 түрі бар. Сату көлемі бірнеше килограмнан 10 мың тоннаға дейін және одан жоғары деңгейге ауытқып тұрады. Әлемдік өндірістің жалпы деңгейі 40 мың тоннаға жуық. Оның 40 проценттейі америка континентінің үлесіне тисе, Азия елдерінің үлесі 30 процентке дейін, қалғандары Африка, Австралия және Океания мемлекеттерінің үлесінде.

Бұл өнімді көтерме сатып алушыларға АҚШ, Ұлыбритания, Жапония, ГФР жатады. Соңғы 10 жылда эфир майларының импорты Еуропа мемлекеттерінде 2 есе, АҚШ-та 2,5 есе, Жапонияда 1,5 есе өскен. Бұрынғы КСРО аумағында эфир майын шығаратын және плантациялық шикізатпен жұмыс істейтін 40-тан аса кеңшар-зауыттар болған. Алайда сол кездің өзінде бұл өнімге деген сұраным 40 процентке ғана қанағаттандырылды. Қазақстан Республикасында таяу уақытқа дейін эфир майлары мен көмірқышқылды экстрактілерінің өндірісі болған жоқ. Қазіргі кезде Қазақстанда меншік түрлері әртүрлі бірқатар кәсіпорындар эфир майлары негізінде жаңа дәрі-дәрмек препараттары өндірісін игеріп үлгерді. Қазақстанның эфир майларына деген ішкі сұранымы үлкен емес, бірақ шет елдер оны жылына 60 мың литр мөлшерінде сатып алуға дайын. Сөйтіп, эфир майларының өндірісін құру негізінен республика үшін басқа фармацевтік жобаларды жүзеге асыруға соншалықты қажет валюта табу мақсатында

экспортқа

бағытталған.

Алайда эфир майының мұнша мөлшерін алу үшін орта есеппен 6000 тоннаға дейін шикізат өңдеуге тура келеді. Мұнша мөлшердегі жабайы өсетін шикізатты дайындауды және өндеуді ұйымдастыру экономикалық жағынан да, экологиялық тұрғыдан да тиімсіз, сондықтан эфир майы дақылдарының плантациясын құру қажет.

Медициналық препараттар алу үшін дәрілік өсімдіктерді өңдеу базаларын құрған кезде экологиялық таза аудандардың шикізатын пайдалануға баса ден қойылады. Алайда оны дайындау, сақтау және өңдейтін жерге тасымалдау көбіне-көп экономикалық тиімсіз болып табылады. Осыған байланысты жабайы өсетін шикізатты жинаудан гөрі оны плантациялық өсіруге және қазақстандық ғалымдар жасаған қалдықсыз технологияны пайдалана отырып эфир майын алатын жылжымалы шағын зауыттар құруға көшу пайдалы. Осы технология бойынша өңделген өсімдік шикізатынан азықтық витаминделген ұн алынады.

Жылжымалы эфир майы зауытының негізгі технологиялық модулі КрАЗ автомобилінің шассиіне орнатылған өнімділігі бір ауысымда (8 сағат) 4-5 литр эфир майы болатын бу генераторлы қондырғы болып табылады. Жобаның есептік құны 25-30 мың АҚШ доллары. Өтем мерзімі 1-1,5 жыл. Осы зауыттардың өндірісін, сондай-ақ дәрілік шикізатты өңдеу, жинау және ұқсату үшін мамандандырылған басқа да техникалар осы өнімдерді шығаруға барлық мүмкіндігі бар Қазақстанның конверсиялық кәсіпорындарында жолға қойылуы қажет.

Сонымен қатар өсімдіктің бұл түрлерін өңдеу үшін Алматы облысында жалпы өңдеу көлемі жылына 400 тонна шикізат болатын және 4000 литр эфир майын алатын үш қондырғыдан тұратын тұрақты өңдеу кешендерін құру ұсынылады.

Қазақстан Республикасының аумағында эфир майы бар 450-ден астам өсімдік түрлері анықталған, олардың 68-і өзінің жоғары эфир майымен және мол құрамды бөлігімен ерекшеленеді. Эфир майының құрамы 1 проценттен асатын 38 түр анықталған. Эфир майлары өндірісін құрудың бірінші кезеңінде эфир майлы дақылдардың құраушы бөлігі құнды мына түрлері таңдалынған: киікоты, Бунге зизиформасы, лимон мелиссасы, ақ топырақ жусаны, ақбас жусан. Алдағы уақытта, ұзақ мерзімдік кезеңде, Қазақстан Республикасы Ғылыми министрлігі - Ғылым академиясының ХФИ Өсімдіктер химиясы лабораториясында және " Вита-Вент" ШҒЕК - да жасалған негізбен Қазақстанда аршадан, самырсыннан, жусаннан, тас шөптен, құлмақтан, шалфейден, иссоптан, андыздан, түймедағынан, шышадан және т.б. жалпы саны 50-ден астам атаудағы эфир майын өндірудің нақты мүмкіндігі бар.

Көмірқышқылды экстракция - шығымдылығы жоғары (2 процентке дейін)

және өз бетінше тиімді дәрілік зат болып табылатын аралық өнімнің жоғары биологиялық белсенділігімен сипатталған эфир майын алудың тәсілі. Бұл технологиялық процесс жоғары экологиялық тазалығымен сипатталады.

Көміртегінің сұйық қос тотығының сұрыпталушылығы мен жоғары диффузиялық қасиеті көмірқышқылды экстрактілердің қасиеті мен құрамын реттеуге мүмкіндік береді. Бұл орайда алынатын биологиялық активті заттар (БАЗ) табиғи ортада болады және витаминдерге, провитаминдерге және каротиноидтерге бай болады, ол көмірқышқылды экстрактілердің тканьдарды радионуклеидтерден қорғайтын биокатализаторларға жақындата түседі.

Реактор көлемі 100 кг болғандағы көмірқышқылды экстракцияның технологиялық мүмкіншіліктері жылына 120 тонна шикізат өңдеуге және 4800 кг экстракт алуға мүмкіндік береді. Қазақстан Республикасындағы алғашқы көмірсутекті экстракция цехы Талғар қаласындағы "Аромат" ШК-да пайдалануға берілген, оның өнімділігі күніне 10 килограмға дейін эфир майы.

Көкініс пен жеміс-жидектен вакуумды кептіру және криогенді ұнтақтау арқылы ұнтақ алу тәсілі бастапқы шикізаттың биологиялық құндылығын толық сақтауға мүмкіндік береді және алынатын өнімді арнайы сақтауды талап етпейді. Алынатын криоұнтақ - түйіршіктерінің өлшемі 5 мкм-ден аспайтын және ылғалдылығы 2-3 процент болатын ұсақ дисперсті жүйе сақталу мерзімі шектелмеген витаминдерді, пектиндік заттарды, микроэлементтерді және т.б. қоса алғандағы биологиялық активті заттардың бірқатарының табиғи концентраторы болып табылады. Ең төзімсіз витаминдердің бірі - С витаминінің өзі мұндай әдіспен кептіргенде барлық сақтау мерзімінде өзінің бастапқы деңгейінің 63 процентін сақтап қалады.

Криоұнтақтардың жоғары сапалық сипаттамалары оны балалар тағамын жасауда бағалы шикізатқа айналдырады. Криоұнтақтарды балаларға арналған ұндық және сүттік негіздегі құрғақ қоспаларға қосу, сондай-ақ оларды сусын даярлауда пайдалану Қазақстанда әлі кездеспеген балалар тағамының жаңа өнімдерін алуға мүмкіндік береді.

Дәрілік өсімдіктерді жинаудың және алғашқы өңдеудің осы заманғы жүйесін жасау және енгізу

Дәрілік өсімдіктерді жинаудың және алғашқы өңдеудің осы заманғы жүйесін жасау үшін мынадай негізгі екі міндетті шешу қажет: жабайы дәрілік өсімдіктердің қорын анықтау жөнінде жұмыс жүргізу, оларды есепке алуды және экологиялық қолайлы аймақтардағы өнімділігін болжауды ұйымдастыру. Алынған деректердің негізінде гендік қорымыздың қалпына келуі мен сақталуын қамтамасыз етіп дайындау мөлшерін анықтау керек;

жабайы өскен шикізатты жинаумен қатар, анағұрлым болашағы мол өсімдіктерді қолдан өсіруді, басым дамытуға жағдай жасау. Оларды дақылға

айналдырып, агротехникалық шараларды жүзеге асыру.

Қазақстанның шығыс және солтүстік облыстарындағы қылқан жапырақты орман қорын жылына 30 тонна самырсын және қарағай эфир майын алу, соңынан камфора мен мүсәтір жасау үшін шикізат көзі ретінде пайдалану жоспарлануда. Қайың ағашынан қара май мен активтелген көмір алу жоспарлануда. Қазақстанның оңтүстік облыстарындағы жабайы алма, долана, зерек және т.б. пектин, сироп және қоспа алуға арналған шикізат болып табылады.

Бұл міндеттерді шешу үшін Өсімдік шикізаты жөніндегі республикалық салааралық орталық құру жоспарлануда, оған филиалдары ретінде мына ұйымдар кіреді:

Қазақстан Республикасы Ғылым министрлігі - Ғылым академиясының Ботаника институты, Ботаникалық бақ және Ө.О.Оспанов атындағы топырақтану институты, Алматы қаласы;

Фитохимия институты, Қарағанды қаласы;

Қазақ орман шаруашылығы агроорманмелиорациясы ғылыми-зерттеу институты;

Р.Р.Вильямс атындағы Қазақ жер өңдеу ҒЗИ-і, Алматы қаласы;
"Фармбиопром" ЖШС-і, Шымкент қаласы.

Сол сияқты Алматы, Жамбыл және Шығыс Қазақстан облыстарында бұл орталықтың филиалдарын ашқан жөн.

Неғұрлым перспективалы дәрілік өсімдіктерді қолдан өсіруге кірісу

Өсімдік ресурстарын аяусыз пайдалану кейбір өсімдік түрлерінің: алтын тамырдың, феруланың, таушымылдыңтың, марья түбірінің және т.б. жойылуына әкеліп соқты. Олардың көбіне жойылып кету қаупі төніп тұр.

Бұл түрлерді қалпына келтіру және өсімдік шикізатынан дәрі-дәрмек препараттарын әзірлеудің шикізат базасын жасау үшін дәрілік шөпті қолдан өсіруге кірісу, яғни плантациялар құру керек. Бұл жағдайда фитомассаның үлкен көлемін алып және оның фармацевтік өнеркәсіпке арналған өндірісін жоспарлап қана қоймай, дәрілік шөпті өскен жерінің өзінде өңдеу процесін механикаландыру мүмкіндігі пайда болады.

Сонымен қатар, плантациялық шикізат жабайы түріне қарағанда алынатын шикізаттың біртектілігі, табиғаттағы жабайы өсімдіктерді сақтап қалу, басқа аймақтардағы бағалы өсімдіктерді олардың қасиетін арттыра және климатқа бейімдей интродукциялау сияқты бірқатар артықшылықтарға ие.

Қазірдің өзінде Қазақстан Республикасында дәрілік шөп өсіретін бірқатар ұйымдар бар: "Клон" ҒӨБ-і Алматы облысының орман шаруашылықтары мен кеңшарларында бүрген, итмұрын, ырғай элиталық сорттарының плантациясы құрылған, "Ареал" ШК-і аршаны интродукциялау және қолдан өсіру жұмысын

жүргізуде, "Әлем-Ген" агрофирмасы маралшөп, шүйгіншөп, шалфей, түймедағы, жасыл сасық шөп өсіру жөніндегі агротехникалық шараларды жасап жатыр, оларды өсіруге Томаровский атындағы кеңшар аумағынан 30 га жер бөлінген.

Ауыл шаруашылығы министрлігінің Экологиялық-биологиялық орталығы Іле Алатауының Талғар және Қаскелең аудандарына қарасты аумақтарында сафлора тәріздес маралшөп, қызғылт родиола, дәрілік шалфей, жуан жапырақты бадан, дәрілік шүйгіншөп, дәріханалық түймедағы және бұрыш жалбызы аналық плантацияларын салды. Қазақ жер өңдеу ҒЗИ-і 80 түрлі дәрілік өсімдіктердің аналық плантацияларын салған.

Фитохимия институты (Қарағанды қаласы) 530 гектардан астам алаңға дәрілік шөптердің 34 түрін екті. 3 гектар алаңда дәрілік өсімдіктердің тұқымдық питомнигі бар.

"Дермене" және Фрунзе атындағы кеңшарларда "Химфарм" АҚ-ы қажеттігіне арналған дәрілік өсімдіктер шикізатын өндіру жұмыстары өз жалғасын табуда.

Өсімдік шикізатын жинауды, өңдеуді және интродукциялауды оңтайлы ету жөнінде ғылыми ұсыныстар жасау мақсатында жұмысқа жоғарыда аталған Республикалық салааралық орталық құрамында қосымша Қазақстан Республикасы Экология және биоресурстар министрлігінің Ормандардың гендік қорын сақтау және интродукциялау салааралық лабораториясын, Орманжобалауды, Орман тәжірибе станциясын, Алматы қаласы, Балық шаруашылығы ҒЗИ-ін, Қазақстан фирмалары "Вита-Вена" ШҒЕК-ін және "Аслан" ШК-ін тарту жоспарланып отыр.

Плантациялар құрумен қатар жабайы өсімдіктер шикізатын жинау жүйесін Қазақстан Республикасында нарықтық экономикаға өту процесінде қалыптасып отырған жаңа жағдайларға сай жетілдіру керек.

Жабайы өсімдіктер шикізатын жинауды лицензиялық негізде дәйектелген ғылыми ұсынымдарды ескере отырып, жүзеге асыру қажет. Өсімдіктің дәрілік шикізатын дайындау көлемін жоспарлағанда Үкіметаралық келісім шеңберінде бұл өнімнің бізге Қырғыз Республикасынан қаншалықты келіп түсетіндігін ескерген жөн. Қырғыз Республикасы Қазақстанның фармацевтік кәсіпорындарына мия тамырын, қылша, гармал шөбін, жусан, итмұрын жемістерін, аконит тамыры мен бүрген жемістерін жеткізіп бере алады.

Өсімдік шикізатынан алынатын дәрі-дәрмек препараттарының жаңа түрлерін өндіру

Соңғы жылдары қазақстандық ғалымдар жергілікті өсімдік шикізатынан дайындалатын жаңа дәрі-дәрмек жасап шығарды. Бұл препараттардың тізбесін фармацевтік өнеркәсіпті дамытудың екі кезеңі шеңберінде шығару жоспарланған және осы Бағдарламаның 1 және 2 қосымшаларында келтірілген.

Бұл талдамаларды өсімдік шикізатынан алынатын фармацевтік өнімдерді

шығару өндірісін дамыту негізіне алу жоспарлануда. Бағдарламаның осы бөліміне енгізілген барлық жобаларды жүзеге асыруды фармацевтік кәсіпорындардың тапсырысы бойынша жасалатын қолданбалы зерттеулер ретінде атқару жоспарлануда, бұл дәрі-дәрмек номенклатурасын екі-үш есе көбейтуді қамтамасыз етеді және олардың импортын күрт азайтып қана қоймай, шикізат пен субстанция экспортынан дайын дәрі-дәрмек экспортына көшуге мүмкіндік береді.

ЕСКЕРТУ. III Бөлімнің 4 қосымшасы өзгерді - ҚР Президентінің 2000.01.06. N 323 Жарлығымен.

5 қосымша бағдарлама
Органикалық емес және минералдық шикізаттан субстанциялар мен дәрі-дәрмек препараттарын өндіру

Дәрілік заттар өндірісінде әртүрлі топтағы металдардың үлес салмағы елеулі, олар тұз бен негіздеме және таза түрінде пайдаланылады. Республикамызда дамыған металлургия өнеркәсібінің болуы, оның табиғи қорларының жеткіліктілігі және Қазақстанның түсті металлургия кәсіпорындарының өнімдері мен жартылай өнімдеріне баға беру айтарлықтай шығын жұмсамай және қысқа мерзім ішінде осы сыныптағы дәрі-дәрмек, сондай-ақ фармацевтік салада пайдаланылатын органикалық емес қосылыстар өндірісін ұйымдастыруға болады деген тұжырым жасауға мүмкіндік береді.

Дәрі-дәрмек препараттары бұл тобының ерекшелігі күрделі органикалық субстанциялардың көп компонентті көп кезеңдік синтезімен салыстырғанда оны алудың технологиялық циклінің қарапайымдылығында. Осы заманғы медициналық практикада металдан және олардың тұз бен негіздеме түріндегі қосылыстарынан алынатын 20-дан астам препарат пайдаланылады. Таза металдан өндірілетін гомеопатикалық препараттардың саны одан да көп. Сөйте тұрса да бұл препараттарды Қазақстан Республикасы Ресейден импорттайды.

Қазақстан Республикасында ірі тұз кеніштері, минералдық шикізаттың басқа да түрлері (цалит, бишофит, гипс, бор, смектит және т.б.) кеніштерінің және оларды өңдеу кәсіпорындарының болуы да фармацевтік индустрияның бұл бағытының ойдағыдай дамитынына болжам жасауға мүмкіндік береді.

Қазақстан Республикасының фармацевтік өнеркәсібін дамыту шеңберінде мыналар жоспарлануда:

"Механобр" мемлекеттік ғылыми-өндірістік өнеркәсіптік экология бірлестігінің базасында дәрілік заттар шығару үшін қажетті субстанциялар өндірісін құру;

өзіміздің органикалық емес және минерал шикізаттарымызды пайдалана отырып, жаңа медициналық препараттарды жасау және қолдану жөнінде зерттеулер жүргізу. Қазақстан Республикасының өнеркәсіптік қолдануға

жарамды емдік минералдар кеніші картасын түзу және оларды игеру жөнінде
ұ с ы н ы с т а р ж а с а у .

Бұл бағыттарды дамыту жолында мына өндірістерді игеру жоспарланып отыр

"КАЗМЕХАНОБР" ӨЭМҒӨБ-і кәсіпорнында - психотропты препараттар:
натрий, бромиді, калий бромиді, магний сульфаты, магний тиосульфаты;
опырушы және адсорбтеуші заттар: тальк, аз саз балшық, алюминий
гидрототығы, магний трисиликаты, активтелген көмір;
қарыстыратын заттар: негізгі висмут нитраты, қорғасын ацетаты, алюминий
ацетаты, алюминий сульфаты, ашудас;

әлсіреткіш заттар: натрий сульфаты;
спазмолитикалық заттар: - натрий нитраты;
осматикалық диуретиктер: калий ацетаты;

тканьдік алмасу процесіне ықпал етуші заттар: натрий гидрокарбонаты,
магний окисі, магний перекисі, магний карбонаты, тұндырылған кальций
карбонаты, натрий хлориді, кальций хлориді, кальций глюконаты, калий хлориді,
натрий арсенаты, калий арсениті ерітіндісі, мышьякті ангидрид;

микробқа қарсы және паразиттерге қарсы заттар: калий йодиді, натрий йодиді
, қалпына келтірілген темір, ашыған сульфатты темір, натрий тиосульфаты,
калий перманганаты, синап дихлориді, сынап оксицианиді, сынаптың сары
тотығы, күміс нитраты, мыс сульфаты, қорғасын тотығы, мырыш сульфаты,
м ы р ы ш т о т ы ғ ы ;

диагностикалық заттар - рентгеноскопияға арналған барий сульфаты;
"Экосервис" ҒТО-да - цисплатин (ракқа қарсы препарат), жұмыс
істеп тұрған өндірісті кеңейту;

"Биохим" ШМК-да -Индер кенішіндегі бишофат, жұмыс істеп тұрған
ө н д і р і с т і к е ң е й т у .

Тұзды инфузиялық ерітінділерді шығару өндірісін дамыту
төмендегі бағыттарда жүргізілуге тиіс:

1. Бұл препараттарды шығаратын жұмыс істеп тұрған өндірістерді жаңарту.
2. Модульді негіздегі инфузиялық ерітінді өндіретін шағын зауыттар құру.

3 . < * >

Модульдік негіздегі шағын зауыттар құру орталық қана емес, облыстық
бюджет қаражаттарын да іске қосуға, аз шығынмен халықаралық стандарттар
талабын қамтамасыз етуге және қосымша модульдер қондыру жолымен өндірісті
біртіндеп ұлғайтуға, Қазақстанның кең-байтақ аумақтарын ескере отырып, көлік
шығындарын азайтуға мүмкіндік береді, яғни мұндай жол Қазақстанның
дәрі-дәрмек рыногын ескергенде, республиканың әртүрлі аймақтарында ірі-ірі
фармацевтік орталықтар жасақтауға мүмкіндік береді.

Бұл айтылғандарға байланысты осындай шағын зауыттарды салуды жұмыс істеп тұрған кәсіпорындарда аймақтық принцип бойынша жүзеге асыру жоспарланып отыр: Оңтүстік - "Химфарм" АҚ-ы немесе Алматы қаласындағы жаңа кәсіпорын. Шығыс - "Ромат" фирмасы. Батыс - "Береке" АҚ-ы. Орталық - "Биомедпрепарат" КӨҒК-і. Солтүстік - "Павлодар фармацевтік зауыты" ЖҮАҚ-ы. Стационарлардың дәрі-дәрмек препараттарына деген қажеттерінің 20 проценттейін инфузиялық ерітінділер құрайтындықтан, сондай-ақ бұл өндірісті олардың орналастырылған жерлеріндегі облыстық ауруханаларда немесе бұрынғы "Фармация" холдингінің шағын кәсіпорындарында орналастыруға б о л а д ы .

Шағын зауыттар құру үшін шетел фирмалары шығарған құрал-жабдықтарды пайдалану керек және де жабдықтаушы шығынды азайту үшін тендерлік негізде аз таңдауы қажет, ал модульдер өндіру үшін әртүрлі модульдер шығаруға барлық мүмкіндіктері бар Қазақстанның конверсиялық кәсіпорындарын тартқан жөн.

Модульдер өндірісін ұйымдастырумен қатар инфузиялық ерітінділер өндірісін ұлғайту үшін Ақтау пластмасса зауыты ("Акпо" АҚ-ы) мен Атырау химия зауыты ("Полипропилен" АҚ-ы) негізінде полимер ыдыстар (пакеттер мен қапшықтар) шығаруды жолға қою керек.

Фармацевтік өнеркәсіпті дамытудың екінші кезеңі дәрілік заттардың осы тобының өндірісі бойынша мыналарды көздейді:

Сарыөзек поселкесі түбіндегі кеніштен "Рыстас" АҚ-ы қазып алатын циалитті Степногор қаласындағы "Биомедпрепарат" КҒӨК-да антисептикалық таңғыштар мен гелдер жасау үшін қолданудың мүмкіндігін зерттеу;

таза металдардан және т.б. алынған суспензияларды медициналық препараттар ретінде қолдану жөнінде зерттеулер жүргізу;

"Петролеум" ЖШС-де тиолдар, металдар кешені негізінде химиялық синтездеу әдісімен алынатын ісікке қарсы және вирустарға қарсы жаңа дәрілік заттарды жасау жөнінде зерттеулер жүргізу.

Мемлекеттік бағдарламаның бұл кезеңін жүзеге асыру үшін Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрлігінің, Ғылым министрлігі - Ғылым академиясының, ҒЗИ-і мен жоғары оқу орындары жұмылдырылатын б о л а д ы .

ЕСКЕРТУ. III Бөлімнің 5 қосымшасы өзгерді - ҚР Президентінің 2000.01.06. N 323 Жарлығымен.

6 қ о с ы м ш а б а ғ д а р л а м а

Қанның компоненттері мен препараттарын өндіру

Қанның компоненттері мен препараттары әдетте медициналық препараттарға жатпайды. Алайда республиканы дәрілік заттармен қамтамасыз ету ісіндегі оның маңыздылығы ескеріле отырып, осы бағытты дамыту мәселелері Бағдарламаға

жеке бөлім болып енгізілген.

Қазақстан Республикасында қанның компоненттері мен препараттары өндірісін дамыту қазіргі жұмыс істейтін қан қызметі базасында мына бағыттар бойынша жүргізу жоспарлануда:

жұмыс істеп тұрған донорлық шикізаттан алынатын қанның компоненттері мен препараттары өндірісін жаңарту және кеңейту;

донорлық шикізаттан плазмаферез өндірісін құру; плацентаралық және аборттық шикізаттан қан препараттары өндірісін құру.

Жұмыс істеп тұрған донорлық шикізаттан алынатын қанның компоненттері мен препараттары өндірісін жаңарту және кеңейту

Қазақстан Республикасының жұмыс істеп тұрған қан қызметі мекемелерінің жүйесіне кіретіндер:

Алматы қаласындағы Республикалық қан орталығы РҚО	- 1
Облыстық қан орталығы (ОҚО)	- 19
Қалалық қан орталықтары (ҚҚО)	- 9
Қан дайындайтын ауруханалар (ҚДА)	- 56
Қан құю бөлімшелері (ҚҚБ)	- 185

РҚО-ның қуаттылығы жылына 20000 литр плазманы фракциялау корпусы бар, алайда, оның өңдеу көлемін 40000 литрге дейін жеткізуге болады, ол 1989 жылы жүзеге асырылды да. Бұл өндірісте альбумин ерітіндісін, протеин, қалыпты адам иммуноглобулинін, гиперимундік және гемостатикалық препараттар және т.б. алынады.

Жартылай өнеркәсіптік жолмен қан препараттарын өндіру тағы да екі облыстық және бір қалалық қан орталықтарында жолға қойылған (Өскемен қаласы, Шығыс Қазақстан облысы, Шахтинск қаласы, Қарағанды облысы мен Қарағанды қаласы). Сонымен қатар 9 қан орталығында гемостатикалық препараттарды - криопреципитаттар мен фибрионгендерді алғашқы фракциялау және алу жүргізіледі. Плазманы препаратқа айналдыру бөлімшелерінің барлығы 1960-1970 жылдары жабдықталған, ал РҚО-дағы фракциялау корпусы - 1980-1982 жылдары жабдықталған. Содан бергі мерзім ішінде құрал-жабдықтар моральдық және табиғи жағынан тозғандықтан белоктың ішінара бұзылуы орын алады, дайын өнімнің шығуын және оның сапасын төмендетеді, плазмадан белоктың препараттардың толық спектрін алуға мүмкіндік бермейді.

Қан қызметінің барлық өндірістерін жаңарту 50 млн. АҚШ долларын қажет етеді. Сондай-ақ ол жылына кемінде 70 тонна плазма өңдеп шығаратын фракциялау жөніндегі зауыт құрылысын, сондай-ақ 15 донорлық қан жинау станциясын қайта жабдықтауды қамтиды.

Сондай-ақ өнімділігі жылына 1,25 дана гемакондар (қан мен оның компоненттерін дайындауға арналған бір жолғы пластикалық контейнерлер)

шығару жөніндегі өндірісті құру жоспарланып отыр.

Осы жобаларды жүзеге асыру нәтижесінде мына мүмкіндіктерге: қанның барлық компоненттерін толық пайдалануды қамтамасыз етуге және шығарылатын өнімнің сапасын халықаралық стандарттар деңгейіне дейін к ө т е р у г е ;

оған деген қажеттілік бүгінгі таңда тек 10 процентке ғана қанағаттандырылып отырған шикізат бірлігінен шығатын өнімді, әсіресе альбуминді ұлғайтуға; өндірілетін қан препараттарының ассортиментін ұлғайтуға және антигемофильды препараттар (антитромбин 3, VIII, IX, X, XII факторлар), фибронектин, сондай-ақ ерекше иммуноглобулиндер алуға жол ашылады.

Плазмоферез әдісімен плазма дайындау көлемін одан әрі өсіру. Аппараттық плазмоферезді игеру

Емдеу мекемелерінің плазмаға және оның препараттарына деген сұранымның үнемі өсіп отыруына байланысты донорлық және аппараттық плазмоферездердің маңызы плазмалардың үлкен мөлшерін алудың ұтымды және нәтижелі әдісі ретінде арта түсуде. Донорға нысанды элементтерін қайтара отырып тек қана плазманы алу плазма беру аралықтарын 7-14 күнге дейін қысқартуға және бір донордан алынатын плазма дайындауды едәуір арттыруға (жылына 10-15 литр) м ү м к і н д і к б е р е д і .

Соңғы жылдары плазмоферез емдеу практикасында да әртүрлі аурулар кезінде қанды тазартудың экстракорпоральдық әдісі ретінде, сондай-ақ апаттар медицинасындағы тосын жағдайларда кеңінен қолданыла бастады.

Осы бағытты дамыту мақсатында Қазақстан Республикасында мыналардың базасында аппараттық плазмоферезді игеру жоспарлануда:

Қарағанды облыстық қан орталығы.

Республикалық қан орталығы, Алматы қаласы, қуаттылығы жылына 5000 кг плазма. РҚО мәліметтері бойынша, Қазақстан Республикасында бірнеше плазмоферез орталықтарын құру қажет, ол үшін құны 3,36 млн. АҚШ доллары тұратын 20 аферез аппаратын сатып алу керек: 4-РҚО үшін және 16-ОҚО үшін. Осы мақсатта "Дәмел ЖШС плазмоферез орталығы" құрылды.

Сонымен қатар республиканың жетекші медициналық орталықтары мен мекемелерінде донорлық плазмоферез бөлімшелерін ұйымдастыру үшін "ЭССЕР-ЖОЛЫ" корпорациясы ықшам мембраналық плазмосүзгілер шығару өндірісін құру жоспарлануда. Жобаның құны - 3,0 млн. АҚШ доллары.

Плаценттік және абортталатын шикізаттан қанның препараттары өндірісін құру

Қазақстан Республикасының қанның компонентіне деген сұранымын ДДҰ талаптарына сәйкес донорлық жүйе қанағаттандыра алмайды. Егер 1988 жылы бұл сұраным 70 процентке орындалса, 1994 жылы ол республика бойынша бар

болғаны 30 процентке және Алматы қаласы бойынша 50 процентке жуық камтамасыз етілген. Осындай жағдайларда донорлық қанды ғана емес, осы уақытқа дейін Қазақстанда қолданылмаған басқа шикізат көздерін де неғұрлым тиімді пайдалану қажеттігі туып отыр.

Мұндай шикізат көзі плаценттік және абортталатын шикізаттан қанның препараттарын шығаруды ұйымдастыру болып табылады. Бұрындары КСРО-да бұл шикізат орталықтандырылып жиналып, Ресейдің әртүрлі қалалары мен Ташкент қаласына жеткізілетін. Бүгіндері республикада орталықтандырылған дайындау жүргізілмейді. Бір облыстарда (Қызылорда, Павлодар, Маңғыстау және т.б.) бұл аса бағалы шикізат лақтырып тасталса, басқаларында (Қарағанды, Қостанай, Солтүстік Қазақстан) жиналып алынып, Омбы, Уфа, Томск қалаларына жөнелтіліп, дәрі-дәрмектерге, вакциналарға, биопрепараттарға алмастырылады немесе сатылады. Жамбыл мен Оңтүстік Қазақстан облыстарында плаценттік шикізат жиналып алынып, Ташкент қаласына қанның препараттарына алмастыруға жіберіледі.

Тұтас алғанда Қазақстан Республикасы бойынша плаценттік қанды жылдық жинау көлемі 65 тоннадай және 105 тонна плацент шамасында. Ұлттық шектеулі ресурстың осындай мөлшерінің қанның препаратын алу үшін пайдаланылмауы республикаға елеулі экономикалық шығын тигізіп отыр. Бұл бағытты дамыту үшін фармацевтік өнеркәсіпті дамытудың бірінші кезеңінде мыналар ж о с п а р л а н у д а :

бұл шикізатты жинаудың және алғашқы өңдеудің жүйесін оны Қазақстан Республикасынан Өзбекстан Республикасына және Ресей Федерациясына қанның препараттарын өндіретін жерлерге және дайын өнімдерді (қан препараттарын) кері Қазақстанның әртүрлі аймақтарына тасымалдаудың оңтайлы схемасымен қоса жасау. Жобаның құны 2,5 млн. АҚШ доллары;

Қазақстан Республикасының РҚО базасында абортталатын шикізаттан альфа-фетопротеин өндірісін құру. Мұндай өндірісті құру 0,5 млн.ға жуық АҚШ долларын қажет етеді.

Екінші, ұзақ мерзімдік кезеңде Қазақстан Республикасы, Қырғыз Республикасы және Өзбекстан Республикасы арасындағы Үкіметаралық келісім шеңберінде Ташкент қаласындағы жұмыс істеп тұрған плаценттік және абортталатын шикізаттан қанның препараттарын жасау өндірісін кеңейту жоспарлануда, оның жылдық өңдеу көлемі 80 тонна. Осы кәсіпорында плаценттік және абортталатын шикізаттан мынадай препараттар алынады: иммуноглобулин, гисаглобулин, альбумин, протеин және лактопротеин. Сонымен қатар ол глюнат, гемодез және глюгицир шығарады.

Бағдарламаның бұл бөлімінде аталған барлық жобалардың орындалуы Қазақстан Республикасы денсаулық сақтау ісінің қанның компоненттері мен

препараттарына деген сұранымын толық қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

ЕСКЕРТУ. III Бөлімнің 6 қосымшасы өзгерді - ҚР Президентінің 2000.01.06. N 323 Жарлығымен.

7

қ о с ы м ш а

б а ғ д а р л а м а

Радиофармпрепараттар өндіру

Бұрындары препараттардың бұл тобы Қазақстанда өндірілмеді, ол Өзбекстаннан және Ресейден импортталады. Шаруашылық байланыстардың үзілуіне байланысты республикаға радиофармпрепараттармен жабдықтау тоқтап қалған. Нәтижесінде жетекші медициналық орталықтардың радиоизотоптық диагностика лабораториялары осы уақытқа дейін өз жұмысын жалғастыра алмай отыр.

Дей тұрсақ та Қазақстан Республикасында қысқа мерзім ішінде аз шығынмен радиофармпрепараттар өндірісін ұйымдастырудың барлық жағдайлары бар. Осы мақсатпен Қазақстан Республикасы Ғылым министрлігі - Ғылым академиясының Ядролық физика институтының базасында, Алматы қаласы, 12 атаудан тұратын номенклатура бойынша препараттардың бұл тобының өндірісін құрып, таяу арада олардың импортынан толық бас тарту жоспарлануда.

I V

Б Ө Л І М

Қазақстан Республикасының фармацевтік саласының өнеркәсіптік инфрақұрылымы

Базалық өндіріс құру

Фармацевтік өнеркәсіптің дамуы құрал-жабдықтардың, әртүрлі шикізат, қосалқы және буып-түю материалдарының кең ауқымды номенклатурасын талап етеді. Базалық өндіріс құру кезінде өсімдік, жануарлар және органикалық емес, сондай-ақ минералдық шикізаттан субстанциялар мен дәрі-дәрмек препараттарын шығаруға басты назар аударылған. Бұл Қазақстанда аталған шикізат түрлерінің бай қорына байланысты. Бұл орайда базалық өндірістерді жұмыс істеп тұрған кәсіпорындарды жаңарту жолымен және жаңа кәсіпорындар құру есебінен дамыту жоспарлануда. Жаңа кәсіпорындарды модульдік негізде қалыптастыру пайдалы, ол дәрі-дәрмектің Қазақстан рыногындағы сұранымның өзгеру мүмкіндігін ескере отырып, қуаттылығын біртіндеп арттыруға мүмкіндік б е р е д і .

Сонымен бірге Қазақстанның химия, мұнай химиясы және орман қағаз өнеркәсібінің жай-күйін талдау республикада мемлекеттің бастапқы мұнай химия шикізатына деген қажеттерін аз дәрежеде болса да қанағаттандыра алатын , соның ішінде дәрі-дәрмек өндірісіне арналған технологиялық өзектескен тұтас өндіріс кешені қалыптаспағанын көрсетіп отыр. Нәтижесінде бүгінгі таңда химиялық шикізаттың 90 проценттен астамы республикаға ТМД елдерінен (Ресей, Өзбекстан, Украина) әкелініп жүр.

Бұл жағдайларда фармацевтік өнеркәсіптің қалыптасуының алғашқы кезеңдерінде синтетикалық дәрі-дәрмек препараттары өндірісін импорттық шикізатпен және құрал-жабдықтармен жүзеге асыруға тура келеді. Бұл импорттық дәрі-дәрмекті таблеткалаушы, блистирлеуші және буып-түюші кәсіпорындар болады. Қазірдің өзінде орныққан жұмыс тәжірибесі көрсеткеніндей, бұл дәрі-дәрмектің өзіндік құны республикаға импортталатын дайын дәрі-дәрмекпен салыстырғанда 20-25 процент арзанға түседі. Соңынан бұл базада отандық шикізаттан отандық синтетикалық дәрі-дәрмек жасалуы мүмкін.

Фармацевтік өнеркәсіпке арналған құрал-саймандар шығару жөніндегі өнеркәсіптік өндіріс құру

Фармацевтік өнеркәсіпті дамыту дәрі-дәрмек препараттарын алудың технологиялық процестерінде пайдаланылатын құрал-жабдықтар шығару өндірісін құруды талап етеді. Алайда бұл жерде мұндай өндіріс құрудың экономикалық тиімділігін ескерген жөн. Осы тұрғыдан алғанда Қазақстан Республикасында мынадай өндірістердің болғаны экономикалық жағынан тиімді:

халықаралық стандарттарға сай келетін модульдердің әр түрін өндіру, атап айтқанда:

дайын дәрі-дәрмек түрлерін әзірлеу және буып-түю;
фармацевтік препараттарды барлық қажетті қойма құралдарымен және жабдықтарымен жасақталған қоймаға қою және сақтау;
төтенше жағдайларға арналған госпитальдық модульдер;
дәріханаларға арналған типтік құралдар мен жабдықтар өндірісі;
эфир майларын шығаратын жылжымалы шағын зауыттар өндірісі;
арнайы температуралық режимді талап ететін қанның препараттарын, жануарлардан алынатын шикізатты, дайын дәрі-дәрмекті сақтауға және тасымалдауға арналған криогендік және тоңазытқыш құрал-жабдықтар өндірісі.

Жоғарыда аталған өндірісті құрудың базасы "Қазақстан Республикасының қорғаныс өнеркәсібі конвенсиясы" Мемлекеттік бағдарламасы шеңберінде кәсіби ауыстырылатын конверсиялық кәсіпорындар болып табылады.

Сонымен қатар таблеткалық пресстер, блистер және буып-түю машиналары сияқты құрал-жабдықтардың түрлерін теңдерлік негізде шетел фирмаларынан сатып алуға тура келеді, республика фармацевтік өнеркәсібінің оларға деген сұранымы 20-30 бірліктен аспайды.

Медициналық мақсаттағы бұйымдар (ММБ) өндірісін құру

Фармацевтік препараттар шығаратын жаңа кәсіпорындар құру және жұмыс істеп тұрған кәсіпорындарды жаңартумен қатар осы Бағдарлама шеңберінде ММБ шығару өндірісін құру жоспарлануда. Өз шикізатымызбен шығаруға

болатын олардың ішіндегі неғұрлым маңыздыларына мыналар жатады:
медициналық гипс пен гипс бинттері өндірісі;
медициналық дәке мен мақта, таңу материалдары өндірісі;
бір реттік шприцтер мен қан құю жүйелері өндірісі;
тігу материалдары (кетгут) өндірісі.

ЕСКЕРТУ. IV Бөлім өзгерді - ҚР Президентінің 2000.01.06. N 323

Жарлығымен.

V

Б ө л і м

Фармацевтік саланың ұйымдық, ғылыми-техникалық және кадрлық қамтамасыз етілуі

Қазақстанда фармацевтік өнеркәсіп инфрақұрылымдары мүлдем жоқ. Фармацевтік машина жасау мүлде жоқ. Өндірілген дәрі-дәрмек препараттарын сату жүйесі ретке келтірілмеген.

Мұндай жағдайларда фармацевтік саланы басқарудың тиімді жүйесін құру оның ойдағыдай қалыптасуының маңызы бар бөлігі болып табылады, өйткені олай болмаған жағдайда бүкіл Мемлекеттік бағдарламаны іске асыруды қамтамасыз ету мүмкін емес.

Басқа жағынан алғанда, республикада қаржы тапшылығының болуы жаңа ұйымдық құрылымдар құру үшін елеулі бюджет қаражатының бөлінуіне үміт артуға мүмкіндік бермейді. Бұл жағдайларда фармацевтік саланың инфрақұрылымын жасақтаудың мынадай схемасы ұсынылады.

Мемлекеттік бағдарламаны жасаудағы негізгі атқарушы тұтас фармацевтік саланың жұмысына жауап беретін мемлекеттік құрылым ретінде Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрлігі болып табылады.

Инфрақұрылымды өсімдік, жануарлар, минералдық, биотехнологиялық, синтетикалық шикізат түрлерінің біріне негізделіп дәрілік заттар, қан препараттарын шығаруға маманданатын ұйымдар мен кәсіпорындарды біріктіретін Республикалық салааралық химиялық-фармацевтік орталық, сондай-ақ ведомствоаралық орталықтар, үйлестіру кеңестерін немесе қоғамдық ұйымдар не коммерциялық құрылымдар (ЖШС, АҚ) түріндегі ассоциациялар құру жолымен қалыптастыру жоспарлануда. Бұл ұйымдар өзін-өзі өтеу принципімен жұмыс істеп, жаңа дәрі-дәрмек препараттарын жасау және оларды өндірудің технологияларын Қазақстанның фармацевтік өнеркәсібіне енгізу процесін жеделдетуге тиіс.

Фармацевтика саласын мемлекеттік басқарудың жүйесін ұйымдастыру

Фармацевтика саласын басқарудың мемлекеттік жүйесін ұйымдастыруды Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрлігі басқа мүдделі министрліктер мен ведомстволардың қатысуымен жүзеге асырады.

Қаржы-өнеркәсіптік топтар (ҚӨКТ) ұйымдастыру

Қаржы өнеркәсіптік топтар (ҚӨКТ) ұйымдастыру басқа мемлекеттердің қаржы қаражатын Қазақстан Республикасының фармацевтік индустриясын дамытуға тарта отырып, медицина өнімдерін өндіру және сату жөніндегі біртұтас технологиялық тізбек жасауға мүмкіндік береді.

Құрылатын ҚӨКТ фармацевтік өнеркәсіпті дамытуға және Қазақстан Республикасында экономиканың жоғары рентабельді және импорт алмастырушы салаларының бірі ретінде дәрі-дәрмек препараттары рыногын құруға бағытталады. Бұл жобаның тұтас Бағдарлама сияқты әлеуметтік маңызы бар, Қазақстан халқын дәрімен қамтамасыз етуді жақсартуға бағытталған.

Сонымен қатар ҚӨКТ құру мыналарға:

қаржы ресурстары мен өнеркәсіп әлеуетін шоғырландыруға, бұл өз кезегінде фармацевтік өнеркәсіпті дамытуға едәуір инвестицияны жүзеге асыруға мүмкіндік береді;

бұрынғы КСРО республикалары арасындағы өндірістік байланыстың үзілуі және өтпелі кезеңнің тұрақсыз экономикасы кезінде шикізатты өндіруден дайын дәрі-дәрмекті сатуға дейінгі технологиялық тізбекті қалыптастырудың есебінен дер кезінде шикізатты, жұмсалатын материалдарды жеткізіп отыру және дайын өнімдерді өткізуді қамтамасыз ету мәселесін шешуге;

дәрі-дәрмек пен медициналық мақсаттағы жаңа бұйымдар өндірісін ашуға және жұмыс істеп тұрғандарын жаңартуға шетел инвесторларын тарту үшін жағдай жасауға мүмкіндік береді.

ҚӨКТ қалыптасу процесін екі кезеңге бөлу керек. Бірінші кезеңде ҚӨКТ республика ішіндегі барлық меншік түріндегі өнеркәсіптік, сауда-өткізу, тасымалдау, ғылыми және басқа мекемелермен және ұйымдармен арадағы технологиялық және өндірістік байланыстарды іздестіруге және жолға қоюға күш салады (экономиканың ішкі бірлігі).

Бұл байланыстарды қалыптастырып, орнықты жолға қойғаннан кейін екінші кезең - ТМД басқа республикаларының, бірінші кезекте Ресей, Украина және Орталық Азия аймағы мемлекеттерінің қаржы және өнеркәсіптік ұйымдары мен кәсіпорындарының қатысуымен мемлекетаралық қаржы-өнеркәсіп топтарын құру кезеңі басталады.

Салааралық химиялық-фармацевтік орталық (СХФО) ұйымдастыру

СХФО мемлекеттік кәсіпорын ретінде қазіргі кездегі өзара алшақтап кеткен фармация, биология, химия, медицина саласындағы ғылыми кадрлар мен олар жасаған ғылыми бағыттарды сақтап қалу және біріктіру мақсатында құрылады. Ғылыми эксперименттен бастап өндіріске енгізуге дейінгі жаңа дәрі-дәрмек препараттарын жасау жөніндегі жұмыстарды (эксперименттік зерттеулер,

клиникаға дейінгі сынақтар, нормативтік-техникалық құжаттамалар жасау, тіркеу, жартылай өнеркәсіптік технологиясын жасау, өндіріске енгізу) үйлестіру орталықтың негізгі міндетіне айналады. Бұл жерде ғылыми әлеуетті дәстүрлі субстанциялар мен дәрілік заттар өндірісін шапшаң іске қосуға шоғырландыру ерекше маңызды. Қаржыландыру кезінде түпкілікті нәтижеге - жаңа дәрі-дәрмек препараттарын жасау мен олардың өндірісін ұйымдастыруға анағұрлым жақын отандық түпнұсқалық жұмыстарға басымдық берген дұрыс.

Орталық қызметінде маркетингтік және техникалық-экономикалық зерттеулер жүргізуге, фармацевтік ғылым мен өнеркәсіп дамуының қысқа және ұзақ мерзімдік болжамдарын жасауға баса көңіл бөлінеді. Алынған мәліметтердің негізінде салалық қолданбалы ғылымды қаржыландыру жоспарланады.

Фармацевтік өнеркәсіпке арналған тапсырыстық қолданбалы зерттеулерді өрістету

Республиканы дәрі-дәрмек препараттарымен қамтамасыз ету проблемасын шешу медициналық препараттар өндірісі саласында ғана емес, олардың жаңа түрлерін жасауда да мемлекеттік біртұтас саясатқа негізделуі тиіс, яғни отандық дәрі-дәрмек іздестіру, жасау және өндіру саласында теңестірілген мемлекеттік ғылыми-техникалық саясат қажет.

Дәрі-дәрмектердің ғылыми ізденістен өндіріске және клиникалық практикаға енгізілгенге дейінгі өткен жолы өте ұзақ, қиын және қымбат болып табылады. Мысалы, АҚШ-та жаңа дәрілік препараттың жасалу құны 160-180 млн. доллар, ал жасалу уақыты 8-12 жыл болады екен. Және де әрбір препарат саудаға түскенге дейін 8 мың көрсеткіш бойынша скриннингтен өтуі керек.

Бұл зерттеулердің тапсырыс берушісі Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрлігі және фармацевтік сала кәсіпорындары болып табылады. Негізгі орындаушылар - жоғары оқу орындары, әртүрлі министрліктер мен ведомстволардың жобалау институттары мен ҒЗИ-лері, жеке фармацевтік фирмалар.

Қолданбалы зерттеулерді қаржыландыру эксперимент және скриннинг сатысында Қазақстан Республикасының Ғылым министрлігі - Ғылым академиясы арқылы жүргізіледі. Клиникаға дейінгі және клиникалық сынақтарды жүргізу, дәрілік заттарды сертификаттау және тіркеу Фармакологиялық комитет аясында Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігі ғылыми зерттеулерге бөлген және импорттық дәрі-дәрмекті тіркеуден түскен қаражат есебінен жүзеге асырылады.

Саланы кадрмен қамтамасыз ету

Фармацевтік саланы кадрмен қамтамасыз етуді жұмыс істеп тұрған оқу орындарының базасында жүзеге асыру жоспарлануда: Қазақтың мемлекеттік

ұлттық университеті (ҚазМҰУ), Алматы қаласы, Қазақтың мемлекеттік медицина университеті, Алматы қаласы, Шымкент медицина институты, Шымкент химия-технология институты, Биотехнологиялық институт, Степногор қ а л а с ы .

Нарықтық экономикаға көшу, кәсіпкерлік қызметтің дамуы, шаруашылық ету түрінің әртүрлі болуы фармацевт-мамандардың білім аясының кеңеюін, демек, республикадағы фармацевтік білім беру тұжырымдамасын жасауға жаңаша жол салуды талап етеді. Мұндай жағдайда жоғары оқу орындары мен фармацевтік сала арасындағы өзара байланыста экономикалық ынталандыру негізге алынуға тиіс. Алайда фармацевтік саладағы коммерциялық құрылымдар енді қалыптасу сатысында екендігін ескере отырып, кадрлар даярлаудың аралас жүйесін құру жоспарлануда, бұл жерде оларды даярлаудың бюджеттік және келісім-шарттық ж ү й е с і о р ы н а л а т ы н б о л а д ы .

Сөйтіп фармацевтік өнеркәсіп дамуының қысқа мерзімдік кезеңінде дайындау жүйесі негізінен бюджеттік болып қалады, алайда қазірдің өзінде келісім-шарттық негізде оқу мүмкіншілігі бар студенттер тобын жасақтау қажет. Келісім-шарттық жүйені оқудың кешкі және сырттай оқу бөлімдерінен бастаған тиімді болады. Сала дамыған сайын келісім-шарттық оқу жүйесі тұрақты түрде ұлғайып отырады және түбінде мерзімдік кезеңнің орындалуының соңына қарай басымдыққа ие болады, ал бюджеттік оқыту мемлекеттік денсаулық сақтау мекемелерінің сұранымдарын қанағаттандыру және Қазақстан Республикасы экономикасы дамуының стратегиялық мүдделерін ескергендегі жаңа мамандықтарды құру үшін жететіндей көлемде қалады.

Республиканың фармацевтік саласындағы болып жатқан өзгерістер 25-тен астам мамандықтар бойынша мамандар, соның ішінде жаңа профильді маман-фармацевтер дайындауды ұйымдастыруды көздейді:

фармацевт-ұйымдастырушы (менеджер) - фармацевтік мекемелерді, фармацевтік және медициналық сауда ісін, фармацевтік іс экономикасын ұйымдастыру және басқару жөніндегі маман. Бұл профильдің мамандары нарықтық экономика және менеджмент, маркетинг, осы заманғы дәріхана кәсіпорындарын ұйымдастыру және қызметі саласындағы білімді меңгеруі тиіс. Бұл мамандықтың иелеріне заң және құқық мәселелерін білу ерекше маңызды;

фармацевт-клиницист - фармацевтің ақпарат, клиникалық және биохимиялық талдауларды жүргізу және шешу, химиялық фармакология жөніндегі маман, өндірістегі ТББ бақылаушысы. Әсіресе бұл мамандық халықпен тікелей жұмыс істейтін дәріхана қызметкерлері үшін қажет. Статистика көрсеткеніндей, пациенттер дәрі-дәрмекті пайдалану туралы мәселемен дәрігерлерден гөрі дәріхана қызметкерлеріне үш есе көп барады екен. Сонымен қатар мұндай мамандар сақтық медицинасы жүйесінде инспекторлар ретінде қажет;

Барлық аталған профильдегі мамандарды даярлауды С.Ж.Асфендияров атындағы Қазақ мемлекеттік медициналық университеті мен Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік медицина академиясының базасында жандандыру керек. Бұл оқу орындарының мәліметтері бойынша республика үшін жыл сайын қажет болатыны :

жалпы профилдегі провизорлар	-	15-20	адам;
инженер-биотехнологтар	-	10-15	адам;
провизор менеджерлер	-	15-20	адам;
клиникалық провизорлар	-	10-15	адам.

Тағы бір мамандық - фармацевтік өндірістердің химик-технологы - дәрілік, косметикалық заттарды, тамақ өнімдерін зерттеу, сот-химиялық сараптама жөніндегі жоғары білікті маман. Бұл мамандардың жұмыс істейтін жерлері зауыттар, жоғары оқу орындары, ҒЗИ, химиялық, биологиялық, талдау, сот-химиялық лабораториялар, фармацевтік, тамақ, парфюмерлік-косметикалық өнеркәсіп лабораториялары болуы мүмкін. Қазіргі жағдайда оларды даярлауды Әл-Фараби атындағы ҚазМҰУ-дың химия факультетінде жүзеге асыруға болады. Бұл жоғары оқу орнында фармацевтік өндіріске бейімделген химик-технологтар даярлаудың барлық шарттары бар.

Фармацевтік өнеркәсіпке қажет инженер мамандарды даярлауды М. Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік университетінде, Қазақтың ұлттық техникалық университетінде, Алматы қаласы, Энергетикалық институтта, Алматы қаласы, Қарағанды мемлекеттік техникалық университетінде ұйымдастырған жөн.

Мамандарды даярлаумен қатар оларды дипломнан кейінгі үздіксіз оқытуды ұйымдастыру мәселелері де маңызды болып табылады. Мамандарды дипломнан кейінгі даярлауды келісім-шарттық негізде Қазақтың мемлекеттік медициналық университетінде, Алматы қаласы Шымкент медициналық институтында және Қарағанды қаласының Фитохимия институтында ашу жоспарланып отыр. Мамандардың жетілдіру курсынан және аттестациядан өтуін олардың жұмыс істейтін кәсіпорындарының меншік түріне қарамастан әр бес жыл сайын жүргізіп тұру жоспарланып отыр.

Жоспарланған жұмыс көлемі дамып келе жатқан фармацевтік өнеркәсіптің қажеттерін мамандармен оның қалыптасуы барысында толық қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Қазақстанның фармацевтік өнеркәсібі дамуын реттеудің экономикалық әдістері

Әлемдік тәжірибенің көрсеткеніндей, фармацевтік өнеркәсіп өзінің бастапқы қалыптасу кезеңінде белгілі бір мемлекеттік жеңілдіктер жүйесінсіз дами алмайды.

Өмір сүрудің төмен деңгейін, демек, Қазақстан Республикасы халқының сатып алу қабілетінің төмендігін ескере отырып, қазіргі кезде фармацевтік индустрияның қалыптасуымен байланысты міндеттерді дәрі-дәрмектерге әлемдік баға қою арқылы шешуге болмайды.

Қазақстан фармацевтік индустриясының қалыптасуы кезеңінде дәрі-дәрмек өндірушілерге қолдау көрсетудің оңтайлы жүйесін жасау қажет. Нарықтық экономикаға өту сатысындағы қалыптасқан бюджет тапшылығын ескере отырып, бұл жүйе тікелей дотациялардың есебінен емес, керісінше инвестициялар, кредит желілерін тарту және мемлекеттік тапсырыс жолымен жасақталуы тиіс. Бұған қоса республиканың фармацевтік өнеркәсібін дамытуға шетел инвестицияларын тарту үшін қолайлы жағдай туғызатын заң базасын жасау қажет.

ЕСКЕРТУ. V Бөлім өзгерді - ҚР Президентінің 2000.01.06. N 323

Жарлығымен.

V I

Б ө л і м .

Медицина өнімдерінің сапасын бақылау, сертификаттау және стандарттау жүйесі

Медицина өнімдерінің сапасын бақылаудың, сертификаттаудың және стандарттаудың мемлекеттік жүйесі қолданылып жүрген нормативтік заңдық негізге сәйкес құрылады.

Қазақстан Республикасының аумағында дәрілік заттардың қауіпсіздігін, тиімділігін, және сапасын қамтамасыз ету жөніндегі заңдылық және нормативтік актілердің сақталуына Мемлекеттік бақылаудың өздеріне берілген өкілеттік шеңберінде мыналар жүзеге асырады:

Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрлігі - дәрілік заттарға бақылау жасау жөніндегі мемлекеттік қызмет арқылы;

Қазақстан Республикасының Энергетика, индустрия және сауда министрлігінің стандарттау, метрология және сертификаттау комитеті;

Қазақстан Республикасының есірткілерді бақылау жөніндегі мемлекеттік о р г а н ы .

Сонымен қатар дәрілік заттардың қауіпсіздігі мен сапасын ведомстволық және тәуелсіз бақылау жүйесі ұйымдастырылады. Оны тиісті тіркелген ұйымдар жү й е г е а с ы р а д ы .

Сөйтіп, Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрлігіне халықты қауіпсіз, тиімді және сапалы дәрілік, диагностикалық, профилактикалық және косметикалық заттармен, гигиеналық мақсаттағы бұйымдармен, медициналық техникамен, емдік тағамдармен және тамақ қоспаларымен кепілді қамтамасыз ету мақсатында республикада ведомстволық тиесілігіне және меншік түріне қарамастан кәсіпорындар мен ұйымдар өндіретін, импортталатын және сатылатын дәрілік заттарды бақылау жөніндегі мемлекеттік қызметті үйлестіру

міндеті

жүктелген.

Жинақталған жұмыс тәжірибесі республикада аудандық деңгейден бастап республикалық деңгейге дейінгі орталықтандырылған бірыңғай жалпы фармацевтік қызметті бақылау қызметін құру жолымен дәрілік заттардың сапасына, тиімділігіне және қауіпсіздігіне жауап беретін жүйені одан әрі жетілдіру қажеттігін көрсетіп берді. Бұл жұмысты Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығы елдерін осы мәселе жөнінде одан әрі үйлестіру мен интеграциялауды ұштастыра жүргізу жоспарлануда.

ЕСКЕРТУ. VI Бөлім өзгерді - ҚР Президентінің 2000.01.06. N 323

Жарлығымен.

V I I

Б Ө Л І М .

Медицина өнімдерін сату және бөлу жүйесі

Қазақстан Республикасындағы медицина өнімдерінің негізгі тұтынушылары соңғы кезге дейін мыналар болып келді:

халық, 17 млн. адам шамасында;

мемлекеттік денсаулық сақтау, оның құрамында 1994 жылы 1899 аурухана мекемесі мен 1493 емхана болды.

Бұл тұтынушыларды дәрі-дәрмекпен қамтамасыз ету бір орталықтан "Фармация" Мемлекеттік акционерлік холдингтік компаниясы арқылы жүзеге асырылды, оның 1832 дәріханасы болды, оның ішінде:

аурухана дәріханалары - 64;

дербестері - 1768.

"Фармация" холдингі монополиядан алынып, дәріхана мекемелері жекешелендірілгеннен кейін дәрі-дәрмекпен қамтамасыз етудің орталықтандырылған жүйесі бұзылды. Дәріханалардың бір бөлігі экономикалық себептермен жабылып қалса, басқалары ауруханаларға берілді және жекешелендірілді.

Сонымен бір мезгілде жеке меншік дәріханалар, дүңгіршектер, қоймалар және т.с.с. құру процесі жедел қарқын ала бастады, республикада қазір олардың саны 3000-нан асады. Жеке меншік медицина мекемелері пайда болды. Нәтижесінде мемлекеттік денсаулық сақтаумен қатар республикада сақтандыру және жеке меншік медицина пайда болды.

Осылайша 1996 жылдың ортасында дәрі-дәрмекпен қамтамасыз етудің барлық жүйесі толық өзгерді және де бұл өзгерістер күні бүгін де жүріп жатыр. Осы ахуалды талдай отырып, Қазақстанның дәрі-дәрмек рыногында жұмыс істеп тұрған мына құрылымдарды бөліп көрсетуге болады:

Мемлекеттік сектор

Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрлігі;
облыстық денсаулық сақтау бөлімдері мен департаменттері;

Астана және Алматы қалаларының қалалық денсаулық сақтау басқармалары ;

ірі облыстық, қалалық және аудандық стационарлар;
аурухана және ауруханалық дәріханалар;
министрліктер мен ведомстволардың емдеу мекемелері;

Жеке меншік сектор

Жеке меншік дәріхана мекемелері (дәріханалар, дәріхана пункттері, дүңгіршектер, көтерме сауда қоймалары) және олардың ассоциациялары;
кәсіпорындар мен ұйымдардың медсанбөлімшелері;
жеке меншік медицина фирмалары мен олардың ассоциациялары;
медициналық сақтандыру фирмалары мен олардың ассоциациялары;
Қазақстанның, ТМД елдерінің және алыс шетелдердің фармацевтік кәсіпорындары мен компанияларының өкілдіктері.

Дәрі-дәрмекпен қамтамасыз етудің орталықтандырылған жүйесі бұзылғаннан кейін әрбір облыс өз денсаулық сақтау бөлімдері арқылы дәрі-дәрмекті өздері төтесінен сатып алуда. Дәрі-дәрмек сатып алу құқығы сол сияқты ірі аудандық және облыстық стационарларға да берілген. Осындай жағдай ведомстволық денсаулық сақтау жүйелерінде де орын алып отыр. Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің еншісіне Қазақстан Республикасына басқа мемлекеттер мен халықаралық ұйымдар берген тауарлық кредиттер бойынша дәрі-дәрмек сатып алу, гуманитарлық көмекті алу және бөліп беру, тендерлік негізде республикалық денсаулық сақтау мекемелері мен ұйымдары үшін медицина өнімдерін сатып алу, сондай-ақ мемлекеттік жұмылдыру қорын құру міндеттері тиіп отыр.

Мұндай жағдай әртүрлі себептермен мемлекеттік денсаулық сақтау мекемелерінің медицина өнімдерін сатып алуына кететін шығындардың арта түсуіне ықпал етті. Бұл құбылысты жою мақсатында осы бағдарламаны жүзеге асырудың қысқа мерзімдік кезеңінде фармацевтік және медицина өнімдері жөніндегі ұлттық ақпараттық-талдау жүйесін құру жоспарланған, бұл оны өндірушілер мен тұтынушылар арасында тікелей байланыс орнатуға, яғни делдалдарға жүгінуден бас тартуға, сатып алынатын препараттардың көлемін ұлғайтуға, демек, олардың бағасын арзандатуға мүмкіндік береді.

Қазақстан Республикасында фармацевтік және медициналық өнеркәсіптің дамуын ынталандыру үшін заңдылық базасы жасалған, соған сәйкес бюджеттік денсаулық сақтауға арналған дәрі-дәрмек, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық-техника сатып алу тек тендерлік негізде ғана қазақстандық өндірушілерге басымдық бере отырып жүргізіледі. Бұл жерде бірінші кезекте негізгі, өмірлік маңызды дәрі-дәрмек тізіміне кіретіндері сатып алынуы тиіс, өйткені олардың меншік түріне қарамастан кез келген медициналық мекемелерде

болуы міндетті. Сонымен қатар бұл тізбеге кіретін арнайы дәрі-дәрмектің жекелеген түрлерін дайындау Қазақстан Республикасы Президентінің "Дәрілік заттар туралы" Заң күші бар Жарлығына сәйкес тендерлік негізде Қазақстан кәсіпорындарының арасына қойылуы және Денсаулық сақтау министрлігінің тапсырысы бойынша орталықтандырылған түрде бюджеттен қаржы төленуі м ү м к і н .

Қазақстан Республикасының ерекшеліктерін, атап айтқанда кең байтақ жері мен халықтың кең орналасуын ескере отырып, фармацевтік және медициналық өнеркәсіпті дамытуды көлемі жағынан кіші және орташа бизнеске жататын өндірістер құру арқылы жүзеге асырған анағұрлым тиімді. Осы айтылғанға қоса, мұндай жол экономиканың осы саласының дамуына тікелей инвестицияларды тартуға қолайлы жағдай туғызуға мүмкіндік береді.

Қазақстанда өндірілген және импорт бойынша сатып алынған медицина өнімін сату бірдей. Әрбір препаратқа, медициналық мақсаттағы бұйымға немесе құрал-жабдық түріне нормативтік-техникалық құжаттама беріледі. Медицина бұйымы Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрлігінде тіркелуі тиіс. Қазақстан Республикасының аумағында қолдануға байланысты мәселелер бойынша дәрі-дәрмек - фармакологиялық комитетте, ал медициналық мақсаттағы бұйымдар мен құрал-жабдықтар - медициналық техника жөніндегі комитетте сараптамадан өтеді. Дәрі-дәрмек препараттарының әрбір сериясы осы мақсатта тіркелген бақылау-талдау лабораториясында тексеріледі, сонан соң бұл дәрі-дәрмекке сәйкестік сертификаты беріледі.

Қазақстандағы дәрі-дәрмекпен қамтамасыз етудің қиын жағдайын және халықаралық рыноктағы өндіріс сапасына қойылатын қатаң талаптарды ескере отырып, Қазақстан экспортқа дайын дәрі-дәрмектің, субстанциялардың және жартылай фабрикаттардың аз ғана бөлігін шығара алады деп болжауға болады. Белгілі дәрілік шикізаттардың жетіп артылуынан республика кіші және орташа бизнесті дамытудың бір бағыты ретінде оларды шетелдік фирмаларды тарта отырып Қазақстанның өзінде өңдеуді ұйымдастырған дұрыс.

ЕСКЕРТУ. VII Бөлім өзгерді - ҚР Президентінің 2000.01.06. N 323

Жарлығымен.

V I I I

Б Ө Л І М .

Фармацевтік

өнеркәсіпті

аймақтық

бөлікте

қалыптастыру схемасы

Жобаның атауы

Атқарушы

Ақмола облысы

Ферменттік және белоктық препараттар
антибиотиктері өндірісін ұйымдастыру

"Биомедпрепарат"
КҒӨБ, Степногор қаласы

Бір реттік шприцтер өндірісін ұлғайту
Импортталатын синтетикалық шикізаттан
дәрі-дәрмек жасау өндірісін құру
(таблеткалар мен капсулалар)

Бұл да
Бұл да

Алюминий қақпақшалар өндірісін
ұйымдастыру

"Союз-Инкорнер" АҚ,
Степногор қаласы

Жұмыс істеп тұрған инфузиялық
ерітінділер өндірісін жаңарту қаласы

"Наркез" АҚ, Ақмола

Ақтөбе облысы

Күкірт қышқылы өндірісі
қаласы

"Фосфохим" ӨБ, Алға

Алматы облысы

Үнді несие желісі бойынша
таблеткалар, капсулалар мен
ампулалар шығаратын
фармацевтік зауыт құру

"Қазақ Аджанта Фарма"
ЛТД" ЖШС БК;

Өсімдік шикізаттарынан алынатын дәрі-дәрмек
препараттары өндірісін жаңарту қаласы

"АФФ" АҚ, Алматы

Импорттық синтетикалық шикізаттан
таблеткалар мен капсулалар жасау
өндірісін құру

Бұл да

Импортталатын синтетикалық шикізаттан
дәрі-дәрмек жасау өндірісін ұлғайту
(таблеткалар мен капсулалар)

"Шипа" АҚ, Алматы
қаласы

Вакциналар мен сарысу өндірісін құру

Биокомбинат, Алматы

Импортталатын синтетикалық шикізаттан
дәрі-дәрмек препараттары
(таблеткалар мен капсулалар) жасау өндірісін құру

қаласы

Эфир майларынан дәрі-дәрмек препараттарын
өндіруді кеңейту

"Вита-Вент" ШҒЕК,
Алматы қаласы

Жеміс-жидек пен көкініс криоұнтақтарынан
балалар тағамын дайындау

Тамақ институты

Эфир майларын алудың кешенді өндірісін құру	"Вита-Вент" ШҒЕК, "Әлемген" ҒӨФ, Алматы қаласы
Бүрген және итмұрын негізінде қатқыл май өндірісін құру	"Клон" ҒӨК, ЖШС, "Аквитол" ЖШС
"Қызыл май" полифит майы өндірісін май" кеңейту	"Фитолиум" ЖШС, "Қызыл Алматы қаласы
Өсімдік шикізатынан алынған биологиялық активті заттардың көмірқышқылды экстракциясы өндірісін	"Аромат" ЖШС, Талғар қаласы кеңейту
Инфузиялық ерітінділер өндіру жөніндегі модульдық зауытын	Алматы облысы салу
Қан препараттары өндірісін жаңарту	Республикалық қан орталығы, Алматы қаласы
Плазмаферез өндірісін құру қаласы	"Дәмел" ЖШС, Алматы
Плазмоферезге арналған сүзгілер өндірісін құру	"Эссер-Жолы" ААЭК Алматы қаласы
Ведомствоаралық химиялық-фармацевтік орталық құру	Алматы қаласы
Дәрілік өсімдік шикізаты жөніндегі ведомствоаралық орталық құру	Алматы қаласы құру
Балалар тағамы (ет, көкініс, жеміс-жидек, құрастырмалы консервілер) кеңейту	Талдықорған қаласы өндірісін
Гален препараттары өндірісін құру	Талдықорған қаласы
Дәрілік өсімдік шикізаты жөніндегі аймақтық орталық құру	Талдықорған қаласы құру
"Смекта" сынды препарат өндірісін ұйымдастыру	Талдықорған қаласы
Фармацевтік өнеркәсіп мұқтажына арналған қағаз өндірісін ұйымдастыру	Қағаз зауыты, Талдықорған қаласы
Атырау облысы	
Полимер ыдыстар шығару өндірісін ұйымдастыру	"Полипропилен" АҚ, Атырау қаласы
Медициналық мақсатқа арналған бишофит өндірісін кеңейту	"Геохим" ШМК, Индер поселкесі
Шығыс Қазақстан облысы	

Өсімдік шикізатынан гален өндірісін ұйымдастыру "Фармация" АҚ,
Қайың қара майынан Вишневский майын Өскемен қаласы
өндіруді ұйымдастыру шаруашылықтары облыстың орман
Пластмассадан медициналық мақсаттағы Органикалық емес
бұйымдар өндірісін ұйымдастыру өндіріс зауыты, АҚ
Жануарлардан алынатын шикізаттан жасалатын "Ротам" фирмасы,
дәрі-дәрмек препараттары өндірісін жаңарту Семей қаласы,
Галендік препараттар өндірісін ұлғайту Бұл да
Кетгут өндіріс құру Бұл да
Фармацевтік өнеркәсіп мұқтажына арналған Қағаз комбинаты,
картон мен қапталған қағаз өндірісін Семей қаласы
ұйымдастыру

Жамбыл облысы

Медициналық гипс және гипс таңғыштары Гипс зауыты, Тараз
өндірісін құру қаласы
Гален өндірісін кеңейту "Галеника" ЖШС
Тараз қаласы

Батыс Қазақстан облысы

Инфузиялық (тұзды және белоктық) "Береке" АҚ, Орал
ерітінділер өндірісін жаңарту қаласы
Лактовит және плацефин препараттарын Бұл да
шығаруды ұйымдастыру
Жануарлардан алынатын шикізаттан Ет комбинаты,
жасалатын дәрі-дәрмек өндірісін құру Орал қаласы

Қарағанды облысы

Дәрілік өсімдіктер мен
фитохимия жөнінде республикалық Фитохимия институты,
орталық құру. Қарағанды қаласы;
Галендік препараттар Бұл да
өндірісін кеңейту
Плазмозферез өндірісін құру АҚО, Қарағанды қаласы

Қызылорда облысы

Фармацевтік өнеркәсіп мұқтажына арналған Целлюлоза-картон
картон мен буып-түю қағазы өндірісін комбинаты,
ұйымдастыру
Хлорды натрий өндірісін жаңарту "Аралтұз" АҚ
Қызылорда қаласы

Қостанай облысы

Қыша жағылған қағаз (горчичник) өндірісін ұйымдастыру	Қостанай қаласы
Маңғыстау облысы	
Пластикалық контейнерлер мен бөтелкелер өндірісін ұйымдастыру	"Акпо" АҚ, Ақтау қаласы
Павлодар облысы	
Импорттталатын шикізаттан таблетка түріндегі дәрілік заттар өндірудің номенклатурасын ұлғайту	"Павлодар фармацевтік зауыты" ЖҰАҚ
Жануарлардан алынатын шикізаттан жасалатын дәрі-дәрмек препараттары өндірісін құру	"Ертіс" АҚ, Павлодар қаласы
Бір реттік шприцтер өндірісін кеңейту	"Медполимер" АҚ, Павлодар қаласы
Қан құюға арналған бір реттік жүйе өндірісін құру	Бұл да
Полимер материалдардан медициналық бұйымдар өндірісін құру	"Шаңырақ" кәсіпорыны, Павлодар қаласы
Солтүстік Қазақстан облысы	
Ресей технологиясы негізінде дәрі-дәрмек препараттарын өндіру жөніндегі БҚ құру	"Петромедфарм" ЖШС Петропавл қаласы, "Иммунопрепарат"
	ҒӨБ, Уфа қаласы, Ресей
Оңтүстік Қазақстан облысы	
Жергілікті өсімдік шикізатынан дәрі-дәрмек (таблеткалар, капсулалар, ампулалар) өндірісін ұйымдастыру.	ШХФЗ, Шымкент қаласы
өндірісін жаңарту	Есірткі заттары
Таңу материалдары өндірісін құру	Бұл да
Цитефат, этифат, анафин, арглабин, солкосерил, просидол, вокацит, және т.б. препараттар өндірісін	Бұл да фурацилин іске қосу
Дәрілік өсімдік шикізатын плантациялық өсіруді кеңейту	"Дермене" кеңшары, Фрунзе атындағы кеңшар
Импорттталатын синтетикалық шикізаттан дәрі-дәрмек препараттарын шығару жөніндегі өндіріс	"Казфармбиопром" ЖШС, Шымкент қаласы құру

ЕСКЕРТУ. VIII Бөлім өзгерді - ҚР Президентінің 2000.01.06. N 323 Жарлығымен.

Қазақстан Республикасы фармацевтік және медициналық өнеркәсібін дамытудың Мемлекеттік бағдарламасы

1 Қосымша

ЕСКЕРТУ. 1 қосымша өзгерді және толықтырылды - ҚР Президентінің 2000.01.06. N 323 Жарлығымен.

ЕСКЕРТУ. 1 қосымша толықтырылды - ҚР Президентінің 2000.12.14. N 512 Жарлығымен.

Әртүрлі шикізаттан субстанциялар мен дәрі-дәрмек өндіру

N р/с	Жобаның атауы	жылдық шығару көлемі	Ұйымдар Атқарушылар
----------	---------------	-------------------------	------------------------

1	2	3	4
---	---	---	---

Синтетикалық шикізаттан субстанциялар мен дайын дәрі-дәрмек өндіру

1.	Есірткі анальгетиктер: ампулалар, таблеткалар, субстанциялар өндірісін құру	1,0 млн. 100 млн. 200 кг	"Химпром" ОБ Павлодар қ. "Химфарм" АҚ, Шымкент қ. "Ақжол" АҚ, А л м а т ы қ .
----	---	--------------------------------	--

2.	Медициналық этил спирті өндірісін құру	10 тонна	"Химфарм" АҚ, Шымкент қ.
----	---	----------	-----------------------------

3.	Блистерлеу желісі бойынша, май желісі бойынша өндіріс	500 млн. 1 т .	"СелтраИнвест" Шымкент қ. қ ұ р у
----	--	-------------------	---

4 . < * >

5.	13 атаулы дәрі-дәрмек (таблеткалар мен капсулалар) шығару	200 млн. бірлік өндірісін	Алматы фармацевтік фабрикасы құру
----	---	---------------------------------	---

6.	14 атаулы дәрі-дәрмек (таблеткалар) шығару өндірісін	250 млн.	"Шипа" АҚ, Алматы қаласы қ ұ р у
----	---	----------	--

7. 10 атаулы дәрі-дәрмек (таблеткалар шығару өндірісін кұру)	507 млн. мен	Алматы биокомбинаты капсулалар)
8. Дәрі-дәрмек шығару өндірісін кұру: таблеткалар капсулалар ампулалар	300 млн. 150 млн.	ШХФЗ, Шымкент қ. "Donnadale Lim" фирмасы, Ирландия 120 млн.
9. Дәрі-дәрмек шығару өндірісін кұру: таблеткалар, капсулалар ампулалар		"Ромат" фирмасы, Семей қ.
10. Конверсиялық жобалар шеңберінде дәрі-дәрмек шығару өндірісін кұру		"Биомедпрепарат" ҚҒӨК, Степногорск қ.
11. Белокты және тұзды инфузиялық ерітінділер шығару өндірісін жетілдіру фирмасымен бірлесіп		"Береке" АҚ, Орал қ, "Наргиз" АҚ, Ақмолақ. "ДЭГ" неміс фирмасы, Семей қ.
12. 100 атаудан астам дәрі-дәрмек шығару жөніндегі БҚ құру		"Экобиофарм" ЖШС, "Фармбиофарм" ЖШС және "Селтра Инвест" Шымкент қ. "Экофарма" қазақстан-бельгия бірлескен кәсіпорны
13. 40 атаудан астам дәрі-дәрмек препараттарын: ампулалар, капсулалар, таблеткалар, инфузиондық ерітінділер шығару жөнінде БҚ құру		"ШенТон-Қазақстан БҚ"
14 . < * >		
15 . < * >		
16 . < * >		
17. Импортталатын шикізаттан таблетка түріндегі дәрілік заттар өндірудің номенклатурасын	80 млн. 7,5 млн. 4,5 млн.	Павлодар ЖҰАҚ млн.

ұ л ғ а й т у

18.Ресей шикізаты негізінде "Петромедбиофарм"
дәрі-дәрмектер өндірісін құру: ЖШС, Петропавл
ампулалар 60 млн.
флакондар 2,8 млн.
таблеткалар 30 млн.

19 . < * >

20.Жаңавалидол, ментол,корвалол 500 бума ИЖХТМ ТӨ,
өндірісі "Фамакон" фирмасы,
Алматы қ.

21.Фурацилин өндірісі:
ұнтақ 1 тонна "Рауан" фирмасы,
таблетка 13 млн. ШХФЗ, Шымкент қ.

Биотехнологиялық препараттар өндіру

22.Антибиотиктер өндірісін құру: "Биомедпрепарат"
линкомицин 100 млн. ҚҒӨК,
канамицин 31 млн. Степногор қ.
гентамицина 50 млн.
рифампицина флакон 50 млн.
флакон

23.Протеодиттік ферменттер Бұл да
өндірісін құру:
иммозимаз флакон 3 млн.
флакон

24.Пробиотикалық препараттар Бұл да
өндірісін ұлғайту:
бифилумбактерин 3,1 млн. колибактерин
флакон
лактобактерин
бификол

25 . < * >

26.Өндірісті қайта құру: Бұл да
мазь жасау желісін орнату 4000 Бұл да
сықи. /сағ.
таблеткалау желісін орнату 120000
ампула жасау желісін орнату табыл./сағ.

			1 2 0 0 0
			ампула / сағ.
27 Құрғақ қоректік заттар	25 тонна		Бұл да
	өндірісін		ұлғайту
2 8 .	< * >		
2 9 .	< * >		
3 0 .	< * >		
31.Этил спирті	4,5 мың		"Биопрепарат"
өндірісін құру	тонна	ЖҰАҚ	
32.Вакциналар, антисывороткалар			Алматы
биокOMBИНАТЫ,			
және диагностикумдар			Микробиология және
өндірісін құру			вирусология ҒЗИ,
			Эпидемиология ҒЗИ,
			Обаға қарсы тұру
	институты		
Жануарлардан алынатын шикізаттан	субстанциялар	мен	
дәрі-дәрмек препараттарын өндіру			
33.Таблеткалар, капсулалар,			"Қазақ Аджанта фарма",
инъекциалар ерітінділер:			ЖШС БК
	ампулдар	мен	сауыттар
	шығару		жөніндегі
	өндірісті		құру
34.Жануарлардан алынатын			"Ромат" фирмасы,
шикізаттан дәрілік заттар			фармацевтік
шығару жөніндегі өндірісті			компаниясы
		к е ң е й т у	
3 5 . < * >			
36.Флакондардағы дәрі-дәрмек			"Ертіс" АҚ, Павлодар
өндіру қуаттылықтарын			қаласы
	пайдалануға	іске	қосу:
шыны тәріздес дене			500 мың
тималин			500 мың
гепарин			200 мың
37.Жануарлар шикізатынан			Батыс Қазақстан ет
медициналық препараттар			комбинаты, Орал қ.
	өндірісін		құру
3 8 . < * >			
39.Панты негізінде	100 мың		"Ақсу-Дәен"БК"

"Пантокрин" және басқа препараттардың өндірісін кеңейту	бума.	ШҚО, Дәен корей фирмасымен бірлесіп
40.Балық майы өндірісін құру	20 тонна	Балық зауыты, Ақтау қ.
41.Аймақтар бойынша жинау, тасымалдау	алғашқы өңдеу және құру:	шикізатты және құру:
Оңтүстік және Қырғыз Республикасы	Қырғыз	"Құлан" АҚ, Алматы қ.
Солтүстік		"Ертіс" АҚ, Павлодар қ.
Шығыс		"Ромат" фирмасы Семей қ.
Батыс		Батыс Қазақстан ет консерві комбинаты, Орал қаласы
4 2 . < * >		
43.Балаларға арналған құрғақ сүт қоспаларын шығару	6000 тонна	Қазақстан сүт зауыттары
	ө н д і р і с і н	қ ұ р у
44.Балалар және арнайы айран өнімдерін жасау	600 тонна	Аймақтық тамақтану проблемалары институты, Алматы қ.
45.Балаларға арналған емдік қорек өндірісін құру	50 млн. бірлік	Қазақ балалар қорегі қоры, Аймақтық тамақтану проблемалары институты, Алматы қ.
46.Балалар қорегі өндірісін ұлғайту - ет, ет-жеміс, ет-көкөніс және консервілері	100 млн. шартты көкөніс	Агрофирма, Талдықорған қаласы банка
Өсімдіктерден алынатын дәрі-дәрмек препараттарын өндіру	шикізаттан	субстанциялар мен
47.Дәрілік шөптерді өңдеу цехын жетілдіру	800 мың бума	"АФФ" АҚ, Алматы қ.
48.Тырнақгүл, сасықшөп, аллапенин, хинозол,	300 мың	ШХФЗ, Шымкент қ. сауыт көлемінде

	бронхолитин, бальзамы, тұнбалары технологиялық	" Ордабасы "
		ксиолин өндірісінің процестерін
жетілдіру		
49."Роман" (антидерматикалық зат) препаратын өндіру	100 мың бума	ҚазМУУ, Алматы қ. ШХФЗ, Шымкент қ.
5 0 .	< * >	
51.Препараттар шығару өндірісін ұлғайту:		"Вита-Вент" ШҒЕК, Алматы қ.
		л о р о ф и т с т о м а ф и т г е н е ф и т
	" Антипедикулин "	су сабыны
52."Қызыл май" полифит майын шығару өндірісін ұлғайту	1,2 млн. флакон,	"Қызыл май" ЖШС, Алматы қ. б а л а у ы з 5 0 м ы ң б у м а
53.Көмірқышқылды экстракция өндірісін ұлғайту	1,66 тонна	"Аромат" ШК, Талғар қ. " Ж а н д ы с у " Ш Ж С . А л м а т ы қ .
54.Аскорбин қышқылы ("С" витамино) өндірісін құру	1000 тонна	ШХФЗ, Шымкент қ.
5 5 .	< * >	
56.Жеміс-жидектер мен көкөністер криоұнтақтары	1183 тонна	"Тамақ институты" Алматы қ.
	ө н д і р і с і н	қ ұ р у
5 7 .	< * >	
58.15 атаулы эфир майлары кешенді өндірісін құру	400 литр өңделген шикізат	"Вита-Вент" ШҒЕК "Alemgen" ҒӨФ, Алматы қ. т о н н а ға д е й і н
59.Бүрген және итмұрын қатқыл майы өндірісін құру	10 кг/тәулік	"Клон" ҒӨК, "Илона" ЖШС, "Аквитол" ЖШС Алматы қ. және " Ф и т о х и м и я и н с т и т у т ы " , Қ а р а ғ а н д ы қ .

6 0 . < * >

61.Вишневский майы үшін қайың 2,0 тонна Қазақстанның
қарамайы өндірісін құру солтүстік және
шығыс облыстарының
орман шаруашылықтары

6 2 . < * >

6 3 . < * >

64.Арглабин препараты 250 мың Фитохимия институт,
флакон Қарағанды қ.
салсоколлин препараты 10 мың "-"
(гепатопротектор) таблетка
ө н д і р і с і н к ұ р у

6 5 . < * >

экстрактілердің л и т р
16800 кг
66.Өсімдік дәрілік шикізаты Топырақтану институты
жөніндегі салааралық Ботаника институты,
орталығын құру Ботаника бағы,
Экобиологиялық
орталық, Р.Вильямс
атындағы жерөңдеу
институты,
"Казэлекрасфармация"
ӨБ, Алматы қ.
Казфармбиопром,
Шымкент қ. Дәрілік
өсімдіктер мен
фитохимия жөніндегі
Аймақтық орталық,
Қарағанды қ. Орман
шаруашылығы ҒЗИ,
Щучинск қ. СҚО,
Облыстық орман
шаруашылықтары.
"Орманжобалау"
67.ОШӨБ меморманқоры бойынша сарааралық орман
жабайы дәрілік өсімдіктердің және интродукция
алаңдары мен қорларын анықтау: лабораториясы
Ақмола "Ареал" ШК,
Ақтөбе

Алматы
Оңтүстік Қазақстан
Іле
Атырау
Шығыс Қазақстан
Жамбыл
Батыс Қазақстан
Қарағанды
Қызылорда

"Вита-Вент" ШҒЕК,
"Аслан" ШК,
"Жанды су" ШЖК
Ботаника институты,
Жеміс институты,
Қазақтың орман
орналастыру
кәсіпорны,
Алматы қ.

Қ о с т а н а й
М а ң ғ ы с т а у
П а в л о д а р

С о л т ү с т і к

Қ а з а қ с т а н

68. Дәрілік өсімдіктердің жалпы
және пайдалану қорын анықтау
әдістеріне түзету енгізу

Орман шаруашылығы
комитеті,
"Орманжобалау",
Ботаника институты,
А л м а т ы қ .

69. Дәрілік шикізаттарды
дайындаудың оңтайлы
табиғат қорғау көлемін
анықтаушы критерийлерді
күнтізбелік мерзімге
байланысты биологиялық
активті заттар құрамын,
бір учаскеден әртүрлі
өсімдіктерді жинау
жиілігін анықтауды

Орман шаруашылығы
комитеті, Салааралық
орман гендік қорын
қорғау және
интродукция
лабораториясы,
"Орманжобалау",
Ботаника институты,
"Қазлекрасфармация"
ӨБ, Алматы қ.

е с к е р е о т ы р ы п

70. Өсімдік шикізатын
өнеркәсіптік дайындауға
арналған техникалық

"Орманжобалау",
"Қазлекрасфармация"
ӨБ, Алматы қ.

ш а р т т а р д ы

т ү з е у

71. Өсімдік шикізатын қорғау
жөніндегі шараларды,
шикізат жинауға лицензия
беру жүйесін жасау,
жабайы өсімдіктерді

Орман шаруашылығы
комитеті
"Орманжобалау",
"Қазлекрасфармация"
ӨБ, Алматы қ.

ж и н а у л и м и т і н

а н ы қ т а у

72.Өсімдік шикізаттарын жинау, кептіру, дайындау жұмыстарын аяқтау және сақтау, медицинада қолданылатын осы

Экобиоресурстармині, Орман шаруашылығы комитеті, "Қазлекрасфармация" ӨБ, Алматы қ.

шикізаттар
стандарттарды
оның сапасын анықтау
әдістемесін құрастыру,
әртүрлі салаларда
қолданылатын өсімдік
шикізаттары үшін
сертификаттар жасау

73.Келешегі мол эфирлі өсімдіктердің бірі - "Ареал" ШК, Алматы қ.

аршаларды финологиялық
зерттеулер, қолдан
өсіру және плантациялар
құру, агротехникалық
шаралар жасау

74.Дәрілік өсімдіктер және 34 түрі Қарағанды ҒИ,
фитохимия жөніндегі кеңшар-институты,
аймақтық орталықты фитохимия ҒЗИ,
құру жұмыстарын аяқтау Қарағанды ботаника
бағы, Қарағанды
және Ақмол амедицина

институттары
7 5 . < * >

76.Бүргенді, итмұрынды және т.б. "Клон" кооперативі,
"Аквитол" ЖШС Алматық.
плантацияда өсіру

77.<*>

**Органикалық емес және минераль шикізаттан дәрі-дәрмек
препараттарын өндіру**

7 8 . < * >

7 9 . < * >

8 0 . < * >

81.Күміс нитраты препараты 0,5 тонна ҚазГиналмаззолото
өндірісін құру ҒЗИ Алматы қ.

82. Дәрі-дәрмектік заттар өндірісі үшін субстанциялар өндірісін құру "Механобр" өнеркәсіп экологиясы мемлекеттік ғылыми-өндірістік бірлестігі "Экосервиз" ШК,

Алматы қ.

83. Бишофит өндірісін ұлғайту 3-5 тонна "Биохим" ШМК
 84. "Смектит-К", смектиттен алынатын препараттар өндірісін құру 2,5 млн. тонна Шығыс Қазақстан облысының Облыстық денсаулық сақтау бөлімі,

"Жибек жолы" ЖШС"

8 5 . < * >

86. Радиофармацевтік препараттар өндірісін құру 12 атау Ядролық физика институты

87. Медициналық мақсаттарға арналған хлорлы натрий өндірісін ұлғайту 200 тонна "Аралтұз" ОБ, Қызылорда қ, ИЖХТМ, Алматы қ.

88. Стоматология цементтері: "Висфат", "Фосфат", "Рауан" ҚазҒОО, Шымкент қ.

"Силицин-2"

"Силидонт-2"

және отандық шикізаттан жасалған

басқа стоматологиялық материалдар

өндірісін ұлғайту

Қанның компоненттері мен препараттарын өндіру

89. Қан препараты өндірісін ұлғайту және жетілдіру 90000 литр плазма Республикалық қан орталығы, Алматы қ.

90. Гемакондар (қанды дайындауға арналған бірреттік пластикалық дана комплект) 1250000 дана "ДАТ" БҚ ЖШС Алматы қ.

9 1 . < * >

92. Республикалық қан орталығында (РҚО) және облыстық қан орталықтарында (ОҚО) плазмоферез бөлімшелерін құру 5000 кг Республикалық қан орталығы, Алматы қ. облыстық қан орталықтары

плазмоферезге арналған 20

аппаратты орнату:

4 а п п а р а т Р Қ О - ғ а

	1 6	а п п а р а т	О Қ О - ғ а
93.Ықшам мембраналы плазмосүзгілер өндірісін құру			"Эссер-жолы" корпорациясы, А л м а т ы қ .
94.Орталық Азия республикаларының үкіметаралық келісімі	5 атау, 80 тонна	Қан препараттары зауыты	Ташкент қ.
	шеңберінде	плаценттік және аборттық шикізаттан алынатын қанның препараттары өндірісін ұ л ғ а й т у	
95.Плаценттік және аборттық шикізаттарды жинау, алғашқы өңдеу, сақтау және қанның препаратын өндіретін жерге тасымалдау жүйесін құру	65 тонна	Республикалық қан орталығы, Алматы қ.	
96.Альфа-фетопротеин өндірісін құру			Бұл да
Медициналық жабдықтар, медициналық мақсаттағы өндіру	медициналық бұйымдар және тағы басқалар	техникалар мен тағы басқалар	
97.Медициналық гипс пен гипс бинттері өндірісін құру	6 тонна	"Жамбылоблагро- өнеркәсіпқұрылыс" А Қ	
98.Медициналық дәке өндірісін құру	60 млн. кума	АММК, Алматы қ.	метр
99.Медициналық мақта мен гигиеникалық бұйымдар		60 тонна "Коттони" ЖШС, А л м а т ы қ .	
100.Таңғыш материалдар	өндірісін	ШХФЗ, Шымкент қ.	ұ л ғ а й т у
1 0 1 .	< * >		
102.Бірреттік шприцтер өндірісін ұлғайту және қан құю жүйесі өндірісін	100 млн.	"Медполимер" АҚ, Павлодар қ.	15 млн.
	Медициналық	к ұ р у	газбен
		өнімдерді	

	стерилизациялау	цехын	іске
	қосу	жұмыстарын	аяқтау
103. Бірреттік шприцтер	200 млн.		"Биомедпрепарат"
өндірісін ұлғайту			КҒӨК, Степногор қ.
104. Медициналық өнімдерді			Бұл да
	радиоизотопты		тазарту
	цехын	құру	жұмыстарын
		аяқтау	
105. Медициналық өнімдерді			"Шатыр" АҚ,
екінші реттік			Алматы қ.
	гамма-сәулесімен		тазарту
	өндірісін		ұлғайту
106. Тігіс материалдары	72 мың бума		"Ромат" АҚ,
өндірісін құру			Семей қ.
107. Полимер материалдардан	3,5 млн. дана		"Шаңырақ" ЖШС,
жасалатын медициналық			Павлодар қ.
	бұйымдар	өндірісін	құру:
	гинекологиялық		айналар,
	мазок	алатын	шпательдер,
	астыға	қоятын	дәрет ыдысы,
		әйелдер	катеттері,
		бүріккіш	ұштамасы,
	клизмаға	арналған	ұштама,
		медициналық	науа,
		құлақ	воронкасы,
			штативтер,
	дәрі-дәрмек	тарату	стаканы,
	лапростамикалық		(балалар,
	ересектер)		створы,
	отоларинголог		шпателі,
	Ү-тәріздес		ұштаған.
108. Оттегімен тыныс алу	120 млн.		"Тыныс" АҚ
аппаратуралары өндірісін			Көкшетау қ.
кеңейту және жетілдіру			
109. Алюминий қақпақшалар	117 млн. дана		"Союз-инкорнер" АҚ,
өндірісін құру			Степногорск қ.
110. Рентген аппаратуралары			"Ақтөберентген" АҚ
	өндірісін		жетілдіру

112.Полимер материалдардан буып-түю ыдыстары өндірісін құру		"Ақпо" АҚ, Ақтау қ. "Полипропилен" АҚ, Атырау қ.
1 1 3 .	< * >	
114.Хирургиялық тантал қапсырма және жіптер	5 млн. бірлік	"Мирас" ЖШС, Өскемен қ.
	ө н д і р і с і н	қ ұ р у
1 1 5 .	< * >	

	Жобаның құны, қаржыландыру көздері	Орындалу мерзімі	
		б а с ы (ж ы л)	с о ғ ы (ж ы л)
	5	6	7
1.	40 млн \$ Инвестициялар	1997	2002
	32 млн, \$ Инвестициялар	1998	2003
2.	50 мың \$ Инвестициялар	1998	1999
3.	\$ 1.3 млн.	2000	2002
	\$ 1 0 0 м ы ң (Өз қаражаты + инв.)		
4 .	< * >		
5.	1,4 млн. \$ Инвестициялар	1997	1999
6.	1,15 млн. \$ Инвестициялар	1998	2000
7.	2,80 млн. \$ Инвестициялар	2000	2003
8.	10 млн. \$ Басқаруға беру	1997	2000
9.	7 млн. \$ Инвестициялар	1998	2000
10.	5,8 млн. \$ Инвестициялар	2000	2003
11.	3,5 млн. \$	1998	2000
	4 , 2 м л н .		Д М
12.	23,0 млн. \$ Инвестициялар	1998	2000
	4,0 млн. \$ Инвестициялар	2000	2002
13.	\$ 10-28 млн.Инвестициялар	1999	2003
1 4 .	< * >		
1 5 .	< * >		
1 6 .	< * >		
17.	3,7 млн \$	1999	2002
	50 млн. \$ Инвестициялар	1998	2000

		И н в е с т и ц и я л а р	
1 8 .	2,9 млн. \$	1998	2000
		1 , 8	\$
		2 , 0	\$
1 9 .		< * >	
20.	900 мың \$ Инвестициялар	2000	2002
21.	50 мың \$ Инвестициялар	1996	1998
22.	5,6 млн. \$ Инвестициялар	1998	2004
23.	0,54 млн. \$ Инвестициялар	1998	2004
24.	0,5 млн. \$ Инвестициялар	1998	1999
2 5 .		< * >	
26.	996800 \$ Инвестициялар	2000	2002
	4,4 млн. \$ Инвестициялар	1998	2000
27.	2,5 млн \$ Инвестициялар	1998	2000
2 8 .		< * >	
2 9 .		< * >	
3 0 .		< * >	
31.	өз қаражаты	1999	2001
32.	50 млн. \$ Инвестициялар	1998	2005
33.	6 млн. \$ Кредит желілері	1998	2001
34.	3,5 млн. \$ Инвестициялар	2000	2002
3 5 .		< * >	
36.	05 млн \$ Инвестициялар	2000	2002
37.	10 млн. \$ Инвестициялар	1998	2002
3 8 .		< * >	
39.	50 мың \$ Инвестициялар	1998	2000
40.	120 мың \$ Инвестициялар	2001	2005
41.	3 млн. \$ Инвестициялар	1998	2000
4 2 .		< * >	
43.	7 млн. \$ Инвестициялар	2000	2002
44.	0,55 млн \$ Инвестициялар	1998	1999
45.	16 млн. \$ Инвестициялар	2000	2002
46.	6,8 млн. \$ Өз қаражаттары	2000	2003
47.	0,35 млн. \$ Инвестициялар	1998	1999
48.	0,3 млн. \$	1997	1999
		С ы р т қ ы	б а с қ а р у ғ а
		б е р у	
49.	30 мың \$ Инвестициялар	1999	2002
5 0 .		< * >	
51.	1,0 млн. \$ Инвестициялар	1997	1999

52.	2 млн. \$	Инвестициялар	1996	2000
53.	620 мың \$	Инвестициялар	2000	2002
54.	12,0 млн. \$	Инвестициялар	1998	2000
5 5	.	< * >		
56.	20 млн. \$	Инвестициялар	1998	2003
5 7	.	< * >		
	800 мың \$	Инвестициялар		
58.	0,7 млн. \$	Инвестициялар	1998	2000
59.	1 млн. \$	Инвестициялар	1998	2000
6 0	.	< * >		
61.		Инвестициялар	2000	2003
6 2	.	< * >		
6 3	.	< * >		
64.	600 мың \$	Инвестициялар	1997	2000
6 5	.	< * >		
66.	1,0 млн. \$	Өз қаражаттары,	1998	2000
		и н в е с т и ц и я л а р		
67.	1,4 млн \$	Бюджет	1998	2000
68.	15 мың \$	Бюджет	2000	2002
69.	30 мың \$	Бюджет	2000	2002
70.	60 мың \$	Бюджет	1998	1998
71.	90 мың \$	Бюджет	2000	2002
72.	124 мың \$	Бюджет	1998	1998
73.	150 мың \$	Бюджет	1997	2000
74.	2,5 млн \$	Инвестициялар	1998	1999
7 5	.	< * >		
76.	250 мың \$	Инвестициялар	1997	2000
7 7	.	< * >		
7 8	.	< * >		
7 9	.	< * >		
8 0	.	< * >		
81.	Бұл да		2000	2003
82.	530 мың \$	Өз қаражаттары	1999	2005
	Өз қаражаттары		1996	1998
83.	Бұл да		2000	2002
84.	1 млн. \$	Өз қаражаттары	1998	2000
		И н в е с т и ц и я л а р		
	110 мың	А Қ Ш доллары		
8 5	.	< * >		

86.	200 мың \$ Инвестициялар	2000	2002
87.	500 мың \$ Инвестициялар	2000	2002
88.	130 мың АҚШ доллары, инв.	1998	1999
89.	50 млн. \$ Инвестициялар	1997	2000
90.	10 млн. \$ Инвестициялар	2002	2005
9 1	.	< * >	
92.	3,4 млн. \$ Инвестициялар	1997	2000
	3,35 млн. \$ Инвестициялар		
93.	3,0 млн \$ Инвестициялар	1998	2000
94.	300 мың \$ Инвестициялар	2002	2005
95.	2,5 млн. \$ Инвестициялар	2002	2005
96.	0,5 млн. \$ Инвестициялар	2000	2005
97.	1,5 млн. \$ Инвестициялар	2000	2003
98.	Өз қаражаттары	2000	2003
99.	5,0 млн. \$ Инвестициялар	1997	1999
100.	Өз қаражаттары	1995	1998
1 0 1	.	< * >	
102.	16 млн. \$ Инвестициялар	1995	1999
	500 мың АҚШ доллары		
103.	10 млн. \$ Инвестициялар	1998	1999
104.	750 мың \$ Инвестициялар	2000	2002
105.	Өз қаражаттары	1995	1998
106.	3,7 млн. \$ Инвестициялар	2000	2003
107.	250 мың \$ Инвестициялар	2000	2003
108.	\$ 10 млн. инвест.	1999	2005
109.	Бұл да	1996	1998
110.	\$ 10-15 млн. инвест.	1999	2005
1 1 1	.	< * >	
112.	5 млн. \$ Инвестициялар	2000	2003
1 1 3	.	< * >	
114.	Өз күшімен	1998	2000
115.	<*>		

2 Қосымша

ЕСКЕРТУ. 2 қосымша өзгерді және толықтырылды - ҚР Президентінің 2000.01.06. N 323 Жарлығымен.

Жаңа дәрі-дәрмек препараттарын жасау жөніндегі тапсырыстық қолданбалы зерттеулер жобаларының тізбесі

р/с		көлемі	жасаушы
1	2	3	4

**Қазақстан Республикасының Ғылым министрлігі -
Ғылым академиясының ұсыныстары**

1. Қазқайың (анестетик және антиаримик) өндірісі	100 мың бума	Химиялық ғылымдар институты (ХФИ), Алматы қ.
2. Туберкулезге қарсы препараттар өндіру: ацетальдегид пайдаланылған	0,3 тоннадан	Химиялық ғылымдар институты, Алматық. тубазид, фтивазид, "Карбид" ӨБ, Қарағанды қ.
3. Алмагель препаратын өндіру	100 мың бума	Химиялық ғылымдар институты, Алматық.
4. Қызметін ұзартуға болатын бактерицидті таңғыштар	100 мың дана	Бұл да хирургиялық өндіру
5. Розеофунгин (қабынуға қарсы, саңырауқұлаққа қарсы препарат) өндіру	100 мың бума	Микробиология және вирусология институты, Алматы қ.
6. Егу және диагностикалық препараттар арналған антигендер	1000 жиынтық	Бұл да әзірлеуге жоғары беттік әдісі
7. Плацефин (бактериялық гинекологиялық өндірісін)	1000 бума	Бұл да ауру үшін) ұйымдастыру
8. Құрғақ бифидумлактобактерин билакт өндіру	150 мың бума	Аймақтық тамақтану проблемалары институты, Алматы қ.
9. Калиор өндіру (антисептик, өсімдік шикізаты негізінде жасалған)	20 мың бума	Фитохимия институты, Қарағанды қ.
10. Цепсеудин өндіру	15 мың бума	Бұл да (саңырауқұлаққа қарсы препарат)

11. Цитизин алколоиді негізінде цитафат ("Эссенциалеге" ұқсас) өндіру 100 мың бума Органикалық синтез және көмір химиясы институты (ОСКХИ), Алматы қ.
12. Этифат (эфедрин алколоиді негізіндегі инотропты зат) өндіру 100 мың бума Бұл да
13. Анафин (анабазин алколоиді негізіндегі ісікке қарсы препарат) өндіру 100 мың бума Бұл да
14. Табиғи газды тотықтыру жолымен құмырсқа қышқылы мен сутегі қостотығын өндіру 2 тонна Органикалық катализ және электрохимия институты (ОКЭИ), Қарағанды қ.
15. Радионуклеидтер мен радиофармпрепараттар өндірісі технологиясын жасау Ядролық физика институты, Алматы қ.

Қазақтың Мемлекеттік Ұлттық университетінің ұсыныстары

16. Дибунол (агидол синтезі күйгенге қарсы препарат) өндіру 300 мың ҚазМҰУ, Жана технологиялар мен материалдар институты (ЖХТМИ)
17. Крахмалдан және басқа полисахаридтерден Д-сорби, ксилит, маннит және глицерин өндіру 2 тонна Бұл да
18. Поливинилпиролidon (гемодез, т.б. үшін) және өндіру 2 тонна Бұл да
19. Х-бромизовалерян қышқылы этил эфирін өндіру 1,1 тонна "Фармакон" фирмасы, Алматы қ.
20. Отандық шикізаттан полимерлі гидрогельдер алу технологиясы мен өнеркәсіптік өндірісін құру (ультрадыбыстық) 40 тонна ҚазМҰУ, "Медполимер" ЖШС, Павлодар қ.

	диагностикаға айшықты үшін	зат, гидрофильдік	арналған дәрі-дәрмектер негіз)
21.Изопромедол (анальгетик) синтезі технологиясын жасау		2 тонна	"Софарм" ЖШС, "Альфарм" ЖШС Алматы қ.
22.Алкаин дәрісін жасау және өндіріске енгізу (кең ауқымды әсер синтетикалық препарат: анальгетик, антиритмик, дерматопротектор)		5 тонна	"Софарм" ЖШС, Алматы қ.
23.Жаңа дәрілік заттар мен рихлокаин полимерлі композицияларын (ауруды қойдырушы, жасау және өндіріске енгізу		5 млн. бума, 30 млн. таспа, май, таблетка микробқа қарсы)	"Софарм" ЖШС, "Альфарм" ЖШС, Алматы қ.
24.Нәтижелі ісікке қарсы, радиациядан қорғайтын, иммунмодульдеуші препараттар жасау		500 кг	"Бойтұмар" АҚ, Алматы қ.
25.Синтетикалық шикізаттан никотин қышқылы (РР витамино) алуды ұйымдастыру		2,5 мың тонна	ЖХМТИ Тәжірибе өндірісі, Алматы қ.
26.Вокацит өндірісі (өсімдік шикізатты негізіндегі энтеросорбент)		1 тонна	Фитохимия институты, Қарағанды қ.
27.Венерологиялық аурулардың алдын алу үшін "Цидипол", "Циминоль" және препараттарының ұйымдастыру		500 мың бума	"Рауан" ҚазҒӨО, Шымкент қ. басқа өндірісін
28. <*>			
Қазақстан Республикасының орталығының ұсыныстары		Ұлттық	биотехнологиялық
29.Синтетикалық пептидтер негізіндегі іске қарсы жаңа препарат жасау		10 тонна	Микробиология және вирусология институты (МБВИ), Биотехнология

- жөніндегі ұлттық
орталық, Алматы қ.
30. Тамақ өнімдерінің 2 мың жиынтық Бұл да
стафлакоктік
А-энтеротоксинін анықтауға
арналған диагностикалық
тест-жүйесін жасау және
өндіру
31. Бауыр рагі мен трофобласт ісіктерін иммунді
диагностикалау құралдарын
жасау және өндіру
32. Онкологияда, акушерлік 2-3 мың Бұл да
пен гинекалогияда жиынтық
пайдалануға жарамды,
альфафетопротеинге (АФП)
моноклональды антидене
негізінде диагностикалық
тест-жүйені жасау және
өндіру
33. Бал арасы уының 100-150 г МБВИ, Физиология
фармацевтік маңызы бар мелиттин, 15 г және генетика
компоненттерін бөліп фосфолипаз институты (ФГИ),
алудың және тазартудың Алматы қ.
жоғары тиімді әдістерін
жасау
34. Эссенциал және липостабил 3 тонна МБВИ, Алматы қ.
алуға арналған лецитин
жасау және өндіру
35. Адамның гендік-инженерлік 400-600 кг Ұлттық
инсулинін, сондай-ақ биотехнология
интерлейкин, интерферон, жөніндегі орталық
соматотропин алудың осы (ҰБО) Степногор қ.
заманғы технологиясын
жасау
36. Гистаминге антиденелер 1000 жиынтық МБВИ, ҰБО
негізінде in-vitro Қазақтың
алергиясын диагностикалауға эпидемиология,
арналған иммуноферментті микробиология

тест-жүйе жасау және өндіру		және жұқпалы аурулар институты (КЗМИ), Алматы қ.
37.Папая жеміспен алынған латекс негізінде	1000 жиынтық	МБВИ, ҰБО, Алматы қ.
	ферментативтік препараттар технологиясын	алудың жасау
38.Колхицин туындыларының ісікке қарсы	1 тонна	Бұл да белсенділігін синтездеу әдісі
39.Стевиозид-диабетпен ауырғандарға қанттың алмастырғышын	2 тонна	ФГИ, Алматы қ. арналған табиғи өндіру
40.Жануарлар шикізатынан	1000 тонна	ҰБО, Алматы қ. биологиялық субстанциялар өндіру
41.Глиофен-гидрохлорид (ісікке қарсы препарат)	3 мың ампула	ФГИ, ХФИ, Алматы қ. жасау және өндіру
42.Бунге зизифорасынан препарат (сұйық экстракт) жасау	1000 тонна	ФГИ, Алматы қ. брикет өндіру және
43.Циалитті қолданған дәрі-дәрмектер өндіру	АҚ, Алматы қ.	ҰБО, "Рыстас"
Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрлігі		
ҒЗИ, жоғары оқу орындарының және бөлімшелерінің ұсыныстары		
44.Тозаңдық, шаңдық, эпидермальдық, диагностикалық емдік	40 атау	ҚЗМИ, Алматы қ. тұрмыстық және өндіру
45.Максилин пробиотиктік препарат өндіру	200 тонна	"Макс" СҒӨК, Мемлекеттік медициналық университет, Алматы қ.
46.Альнусидин (ісікке қарсы	80 мың флакон	Бұл да өндіру

	Қаржыландыру көлемі	Орындалу мерзімі		Жобаның дайындық			
		-----		деңгейі			
			б а с ы		с о ң ы		
			ж ы л		ж ы л		
	5		6		7		8
1.	800 мың \$		2000	2004	Клиникалық зерттеулер жүргізілген		
2.	700 мың \$		2000	2003	ҒЗЖ жүргізілген КСРО фармакопейндік бап		
3.	1 млн. теңге +500 мың \$		2000	2004	ҒЗТКЖ және клиника алдындағы сынақтан өткен		
4.	700 мың \$		2000	2004	КСРО Медтехникасының рұқсаты бар		
5.	100 мың \$		2000	2004	Клиника алдындағы тексеруден өткен, фармакопейндік бап		
6.	100 мың \$		2000	2004	Лабораториялық зерттеулер жүргізілген		
7.	1.0 млн \$		2000	2004	Клиника алдындағы сынақтан өткен		
8.	700 мың \$		1997	1999	Өндіріске дайын		
9.	700 мың \$		2000	2003	Клиникалық сынақтан өтуде		
10.	400 мың \$		2000	2003	Клиника алдындағы сынақтан өткен		
11.	500 мың \$		2000	2003	Клиника алдындағы сынақтан өткен		
12.	450 мың \$		2000	2003	Клиника алдындағы сынақтан өткен		
13.	500 мың \$		2000	2004	Клиника алдындағы сынақтан өткен		
14.	500 мың \$		2000	2003	ҒЗТКЖ жүргізілген		
15.	203 мың \$		2000	2003	ҒЗТКЖ жүргізілген		
16.	500 мың \$		2000	2004	ҒЗЖ мен ҒЗТКЖ жүргізілген,		

		лабораториялық қондырғы ж а с а л ғ а н		
17.	2 млн. \$	2000	2004	ҒЗЖ мен ҒЗТКЖ жүргізілген, фармакопейндік бап
18.	2 млн \$	2000	2004	Алу технологиясын жасау жұмыстары аяқталған
19.	150 мың \$	2000	2004	ҒЗТКЖ жүргізілген
20.	170 мың \$	2000	2003	Қолдануға рұқсаты бар
21.	200 мың \$	2000	2004	Клиника алдындағы сынақтан өткен
22.	2,5 млн \$	2000	2004	Клиника алдындағы сынақтан өтуде
23.	3,0 млн. \$	2000	2004	Клиникада сынақтан өтуде
24.	4 млн. теңге	2000	2004	Клиникада сынақтан өтуде
			+ 2 , 5	млн \$
25.	7 млн \$	2000	2004	Нормативтік-техникалық құжаттамасы (НТҚ) бар
26.	50 мың \$	1997	1999	ҒЗТКЖ жүргізілген
27.	50 мың \$	1997	1999	ҒЗТКЖ жүргізілген
				Препараттар тіркеуде ж а т ы р
28.	< * >			
29.	1,2 млн. \$	2000	2004	ҒЗТКЖ жүргізілген
30.	4 млн теңге + 50 мың \$	2000	2004	Клиника алдындағы сынақтан өтуде
31.	6,5 млн \$	2000	2004	ҒЗТКЖ жүргізілген т е ң г е
32.	600 мың \$	2000	2004	Клиника алдындағы сынақтан өтуде
33.	600 мың \$	2000	2004	Клиника алдындағы сынақтан өтуде
34.	9 млн. теңге	2000	2004	Өндіріске дайын
		+	1 0 0	мың \$
35.	26,5 млн. \$	2000	2004	фармакопейндік бап
36.	1,0 млн. \$	2000	2004	ҒЗТКЖ орындалып жатыр
37.	100 мың \$	2000	2004	ҒЗТКЖ орындалып жатыр
38.	7 млн, теңге	2000	2004	ҒЗТКЖ орындалып жатыр

		+ 8 0 м ы ң \$		
39.	70 мың \$	2000	2004	ҒЗТКЖ орындалып жатыр
40.	660 мың \$	2000	2004	ҒЗТКЖ жүргізілген
41.	900 мың \$	2000	2003	Клиника сынақтан өтуде
42.	1,1 млн.\$	2000	2003	Клиника сынақтан өтуде фармакопейндік бап
43.	1,0 млн. \$	1997	2000	ҒЗТКЖ жүргізіліп жатыр
44.	100 мың \$	1997	2000	фармакопейндік бап
45.	100 мың \$	1997	2000	ҒЗТКЖ жүргізілген
46.	500 мың \$	2000	2004	Клиникада сынақтан өтуде

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК